

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"שַׁבַּת הַגְּדוּל"

יְדוּעַ מָה שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ן (שמות ב', יג'), שֶׁהַמְצָרִים עָבְדוּ אֶת הַטְּלָה, שֶׁהִי רֵאשׁ הַמְזוּלוֹת. וּמִבָּאָר הַ"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" עֲנִין זֶה וְאוֹמֵר (ניסן מאמר ד' דרוש א'), שֶׁהַמְצָרִים הָאֵמִינוּ שֶׁכֹּל מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא מֵהַנְּהַגַת הַטְּבַע וְהַמְזוּלוֹת. וּמִכִּיּוֹן שֶׁהַטְּלָה הוּא רֵאשׁ הַמְזוּלוֹת, הִכְתִּירוּ אוֹתוֹ לְאֵלִים.

וְהִנֵּה, יְדוּעַ שִׁישְׂרָאֵל, מִכְּבֹד הַשַּׁעֲבוּד, שֶׁקָּעוּ בְּטוֹמְאֵת מְצָרִים, כְּמוֹ שֶׁקְטָרְג עָלֵיהֶם שָׁר הַיָּם, וְאוֹמֵר לַהֲקַב"ה: "מָה נִשְׁתַּנּוּ אֱלֹהֵי מִאֱלוֹ (=בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵהַמְצָרִים)? הֲרֵי הִלְלוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְהִלְלוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה". מִכָּאֵן נִמְצָא, שֶׁגַּם יִשְׂרָאֵל שֶׁקָּעוּ קֶצֶת בַּכַּפִּירָה זֶה, לְהֵאֱמִין בְּפֶחַ הַמְזוּלוֹת. עַל-כֵּן, כְּדֵי לְהוֹצִיאָם מִדַּעַה זֶה, צִוְּהַ הַקַּב"ה עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּבְיְאוּ דוֹקָא אֶת הַטְּלָה (אֵלִילִם שֶׁל הַמְצָרִים) לְקַרְבַּן פֶּסַח, וְלִשְׁחוּט אוֹתוֹ לְשֵׁם ה' יִתְבָּרַךְ – כְּדֵי לְגַלּוֹת בְּכַף שֶׁהַקַּב"ה הוּא הַמְנַהֵיג אֶת כָּל עֲנִינֵי הַטְּבַע וְהַמְזוּלוֹת, וְאֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ.

וְהִנֵּה, מִבּוֹאֵר בְּטוֹר (או"ח סימן תל') בְּשֵׁם הַמְדַרְשׁ, עַל גְּדֹל מְסִירוֹת נַפְשָׁם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כֶּאֱשֶׁר לָקְחוּ אֶת הַטְּלָה, הָאֱלוֹהִים שֶׁל מְצָרִים, לְשַׁחֲטָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְלָקְחוּ לָהֶם (יִשְׂרָאֵל) כָּל אֶחָד שֶׁהוּא לְפִסְחוֹ וְקָשְׁרוּ אוֹתוֹ בְּכַרְעֵי מִטָּתוֹ. וְשָׁאֲלוּם הַמְצָרִים, לְמָה זֶה לָכֶם? וְהִשִּׁיבוּ (לָהֶם יִשְׂרָאֵל), לְשׁוֹחֲטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח בְּמִצְוַת הַשֵּׁם עָלֵינוּ. וְהָיוּ שִׁנְיָהֶם (שֶׁל הַמְצָרִים) קָהוֹת, עַל שֶׁשׁוֹחֲטִין אֶת אֱלֹהֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ רִשְׁאֵין לֹאמֵר לָהֶם דְּבַר. עַל-שֵׁם אוֹתוֹ הִנֵּס קוֹרִין אוֹתוֹ (=אֶת אוֹתָהּ הַשַּׁבַּת) שַׁבַּת הַגְּדוּל".

נִמְצָא לְפִי זֶה, שֶׁעַל-יְדֵי שַׁחֲטִית קַרְבַּן הַפֶּסַח, שֶׁהִי הַעֲבוּדָה הַזָּרָה שֶׁל מְצָרִים, נִתְגַּלָּה הַזִּיכּוּף הַגְּדוּל בְּיֹתֵר שֶׁנִּזְדַּכְּכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמְצָרִים. שָׁכֵן, עַל-יְדֵי שַׁחֲטִית הַטְּלָה, הִגִּיעוּ יִשְׂרָאֵל לְאִמּוּנָה הַשְּׁלִימָה, שֶׁלְטָלָה, רֵאשׁ הַמְזוּלוֹת, אֵין שׁוּם כַּח בְּעַצְמוֹ, וְעַל-כֵּן רָאוּי לְשׁוֹחֲטוֹ לְשֵׁם ה' יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא הַמְנַהֵיג אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת.

"וַיִּרַח יי אֶת רֵיחַ הַנִּיחַח" – רֵאשִׁי תִיבוֹת "אַרְיָה"

שְׁנֵינּוּ (יוֹמָא כ"א): "חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּאֵשׁ שֶׁל מְעַרְכָּה: רְבוּצָה כְּאַרְיָ, וּבְרָה פַחְמָה וכו'..."

דְּהֵינוּ, בְּמִקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן, הַצּוּרָה שֶׁל אֵשׁ הַמְעַרְכָּה עַל גְּבֵי הַמְזוּבַח הִיְתָה כְּצוּרַת אַרְיָ רוּבִץ. (הָאֵשׁ, שֶׁהִיְתָה רְבוּצָה כְּאַרְיָ עַל הַמְזוּבַח, בָּאָה לְרִמּוֹ, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהָאֵרִי הָיָה מִגֵּן עַל בַּעַל הַבַּיִת מִבְּלֵי שִׁי צִטְרַף לְפַעוּל פֶּלֶל, כֶּף הַגְּנָה אֵשׁ הַמְעַרְכָּה (בְּדַמּוֹת הָאֵרִי) עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ כָּלֵל לִידֵי חֲטָא).

וְכֵן בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ ("צו" לב) מִבּוֹאֵר עֲנִין זֶה שֶׁל הָאֲרִיָּה שֶׁל אֵשׁ, הַרוּבִץ עַל הַמְזוּבַח. וּמוֹסִיף הַזוֹהַר וְאוֹמֵר, שֶׁהַכֹּהֲנִים וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ רוֹאִים אֵשׁ עֲלִיוֹנָה יוֹרֶדֶת מֵהַשָּׁמַיִם כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הָאֵשׁ הַתַּחְתּוֹנָה, וּמֵתְלַקְחִים עַל הַמְזוּבַח, וְהָיוּ שְׂמֵחִים בְּכַף מֵאֵד. עֲנִין זֶה רְמוּז בְּכַתוּב (בְּרֵאשִׁית ח', כ"א): "וַיִּרַח יי אֶת רֵיחַ הַנִּיחַח" – רֵאשִׁי תִיבוֹת "אַרְיָה".

וּבְכַתוּב (וַיִּקְרָא ט', ט'): "וַיִּתֵּן עַל קַרְנוֹת הַמְזוּבַח וְאֵת הַדָּם יִצַק אֶל יְסוּד הַמְזוּבַח" – סוֹפֵי תִיבוֹת "מֵתְלַקְחַת" – לֹאמֵר לָנוּ, שֶׁהָאֵשׁ שֶׁהִיְתָה מֵתְלַקְחַת עַל הַמְזוּבַח הִיְתָה בְּצוּרַת אַרְיָה. יְהִי רְצוֹן שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְנִזְכָּה לְרֵאוֹת כָּל זֹאת בְּעֵינֵינוּ, אָמֵן!

"אֵין מְפִטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֶפִיקוּמָן" (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תוֹרָה" לְהַר"ק פִּינְהַס פְּרִידְמָן)

עַל הַכְּתוּב, "אֵין מְפִטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֶפִיקוּמָן", פֶּרְשׁוּ חו"ל, שֶׁלְאַחַר אֲכִילַת הָאֶפִיקוּמָן, "אֵין" (=אֶסוּר) לְאָכוֹל שׁוּם דְּבַר, כְּדֵי שִׁישְׂאָר טַעַם הַמִּצָּה בְּלֶבֶד בְּפִינוּ.

בְּעֲנִין זֶה רָאוּי לְהִבְיָא מָה שֶׁאֵמֵר יִצְחָק אָבִינוּ לְעֵשׂוֹ הַרְשָׁע (לְאַחַר שִׁיעֻקְב אָבִינוּ בָּא וְלָקַח אֶת הַבְּרָכוֹת): "וַיֹּאמֶר (יִצְחָק לְעֵשׂוֹ), בָּא אַחֲרַי בְּמַרְמָה וַיִּקַּח בְּרַכְתְּךָ" (בְּרֵאשִׁית כו', לו'). וּפְרֻשׁ הַמְדַרְשׁ (ב"ר סו', ד'): "בָּא אַחֲרַי בְּמַרְמָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בָּא (יְעַקֵּב) בְּחוֹכְמַת הַתּוֹרָה".

וְצִרִיף לְהִבִּין עֲנִין זֶה. שָׁכֵן, אֵיזוֹ חֲכָמָה גְּלָה כָּאֵן יְעַקֵּב, כֶּאֱשֶׁר לָקַח אֶת הַבְּרָכוֹת מֵעֵשׂוֹ בְּמַרְמָה?

בספר "בגדי אהרן" (תולדות), מובא ביאור נפלא על-פי מדרש פליאה (דמשק אליעזר, תולדות), שכאשר אמר יצחק לעשו, "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך", הוציא לו (יצחק לעשו) אפיקומן". (ידוע, שאותו לילה שבא יעקב לקבל את הברכות מאביו יצחק היה בליל פסח, וכאשר בא עשו לקבל את הברכות הוציא לו יצחק אפיקומן). והביאור הוא שיעקב אבינו, לאחר שלקח את הברכות מיצחק אביו, חשש שמא יבוא עשו אחיו אחריו, וגם הוא יאכיל את יצחק מטעמים, ואז יקבל ברכות מיצחק, כפי שהבטיח יצחק לעשו, כשאמר לו (בראשית כו' ד): "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות".

לכן נתחכם יעקב להאכיל בסוף הסעודה את אביו אפיקומן, והרי "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" - דהינו, אסור לאכול אחרי האפיקומן שום דבר, כדי שישאר טעם המצה בפיו. ועל-ידי כך לא יכול היה יצחק לאכול ממטעמי עשו הרשע, וממילא לא ברכו. וזהו שכתוב במדרש: "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך", הוציא לו (יצחק לעשו) אפיקומן", כדי לרמוז לעשו, שאסור לו (=ליצחק) לאכול מהמאכלים שהכין לו.

בספר "עיני העדה" להגה"ק רבי אליהו הכהן מאיזמיר (תולדות) הוא מביא ענין זה, ומוסיף רמז נפלא, ש"במרמה" עולה לגמטריה "אפיקומן". וזהו שאמר יצחק לעשו: "בא אחיך במרמה" - "במרמה" בגמטריה אפיקומן. ועל-כך אומר המדרש "בא אחיך במרמה", רבי יוחנן אמר: בא (יעקב) בחוכמת התורה". דהינו, רבי יוחנן אמר, שיעקב, "בחוכמת תורתו", האכיל את אביו אפיקומן, כדי שלא יוכל יצחק, לברך את עשו הרשע את הברכות. "ארמי אבד אבי"

על הגאולה העתידה מצינו בגמרא (סנהדרין צ"ז): "אמר רבי יצחק: אין בן דוד בא, עד שתתהפך כל המלכות (=הממשלה) למינות (=כפירה). אמר רבא: מאי קרא 'כלו הפך לבן טהור הוא'".

הנה, רואים אנו, שלפני הגאולה המלכות תהפך למינות. והרמז הוא בפתוב (עיקרא יג, יג) "כלו הפך לבן". דהינו, בזמן שתהיה ממשלה שפלה "לבנה"/"נאורה", ואין בתוכה "שחורים"/"חרדים" - דע לך שבאותו הדור בא יבוא בן דוד במהרה לגאול אותנו. ולמי שעדין יש ספקות אם זו הממשלה הנוכחית, יתבונן בתיבת "לבן", שהיא ראשי תיבות לפיד בנט נתניהו. (לצערנו מחפה לנו תקופה לא קלה, שהרי מה בקש לבן? לבן "בקש לעקור את הפל", כפי שמובא בהגדה של פסח: "צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הפל (=את כל עולם התורה), שנאמר: 'ארמי אבד אבי וירד מצרימה'").

אך אנו תמיד נזכור, שיש לנו אבא רחמן בשמים, שהציל מציל ותמיד יציל את עמו ישראל מיד כל המבקשים להשמידם (רוחנית וגשמית).

"בני, בנותי, היום פסח - לא אוכלים לחם"

"אני זוכרת, הייתי אמנם קטנה, אך שם, במחנות ההשמדה בגרמניה הנאצית, אני זוכרת את העינים, הצער, את הדמעות שכבר אין להן כח לצאת מתוך העינים. הכאב, הריח הלא נעים, הצפיפות הנוראה, העניות, הקור העז, ומה לא... האמת, על הכל יכולנו להתגבר, חוץ מעל דבר אחד - הרעב. לרעב זרועות ארוכות מאד, על הרעב אי-אפשר להתגבר. היו כאלה שהיו מוכנים למות, ובלבד שתהיה להם עוד פרוסת לחם. הגרמנים ידעו בדיוק את כמות המזון הנדרשת לגוף, כדי לקימו בצורה המינימלית ביותר. כל יום היינו מקבלים - אבא, אמא, וששת אחי - פרוסת לחם אחת, לכל אחד מאתנו, ופוס תה, שממש רחוקה מלהיות תה. היינו מחפשים בכליון עינים ובדריכות לשעות הערב. וזאת, רק כדי לקבל את המנה, מנת האכל היומית. עד שאבא השתגע...

יום אחד, בשעות אחה"צ, נכנס אבא, ובידיו, פרגיל, שקית עם תשע פרוסות לחם וקנקן ה"תה". הוא עמד מולנו, אסף את כל בני המשפחה, ואמר: 'בני, בנותי, היום פסח - לא אוכלים לחם'.

'מה?! אבא?! מה אתה אומר?!' לא האמנו למשמע אוזנינו. 'בפסח לא אוכלים לחם! נקודה! אנו יהודים, ויהודים נשארים יהודים, ויהי מה' - פסק אבא. 'אבל אבא' - בכינו - 'נמות כלנו ברעב, אם לא זה, מה...?!' אבל תחנונינו לא עזרו לנו. אבא בשלו. בכל יום היה אבא לוקח את פרוסת הלחם, ומאחסנו עד לאחר הפסח. אכלנו הרבה קליפות תפוחי אדמה, בלענו הרבה שאריות של קליפות ביצים, ולו רק כדי להישאר בחיים. אבל לחם - לא אכלנו... פסח! כל אחה"צ היינו מסתכלים על פרוסת הלחם הנעטפות ונשמרות, אך הגאווה היהודית נתנה לנו כח להמשיך. מיד עם צאת החג, התחלנו לשמוע את הפצצות מטוסי בעלות הברית. יום למחרת, הגרמנים כבר ידעו שסופם קרב. אני זוכרת, אפריל, עדין אירופה קפואה, החלו החילים הנאצים להאיץ בנו, 'החוצה מהחדרים...!' - צעקו. ואנו התחלנו את המסע הבלתי נגמר. "מצעדי המות", כך קראו למסעות הללו. בכפור, בשלג, תשושים ורעבים הצעידו אותנו הגרמנים, ללא כיוון וללא מטרה. הרבה מהיהודים לא עמדו במעמסה, והחלו ליפול, אחד אחרי השני, בשלג הקפוא.

מדי פעם, אבא היה מוציא מתוך החבילה את אותן פרוסות לחם, שכבר הספיקו להבאיש, והיה נותן לנו עוד פרוסת לחם, ששמרה על גופנו ופוחנו. אבא, אמא, וכל אחי ואחיותי - כלנו הצלחנו, ברוך השם, לשרוד את "מצעדי המות", בזכות אותן פרוסות לחם, פרוסות שאבא התעקש עליהן - 'בפסח לא אוכלים לחם!'

היום, בגאון ובראש מורם, כשאני צועדת את "מצעד החיים", יודעת אני מהו כוחה של אמונה...". (ספר "עץ החיים").

שבת שלום וחג שמח לכל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"קִדְשׁ (נָא), וּרְחֵץ (נָא)..."

אֶחָד מִמְּנֵהֶי יִשְׂרָאֵל הוּא, שְׁבִלִיל פֶּסַח, בְּשַׁעַת עֲרִיכַת הַסֹּדֵר, אוֹמְרִים הַתִּינוּקוֹת לְאָבִי הַמְּשַׁפְּחָה אֵת כָּל טו' (=15) הַסִּימָנִים בְּפֶה מְלֵא: "קִדְשׁ. וּרְחֵץ. כֶּרֶפֶס. יַחֵץ. מַגִּיד. רְחֵצָה. מוּצִיא. מִצָּה. מְרוּר. כּוֹרֵךְ. שְׁלַחַן עוֹרֵךְ. צָפוּן. בָּרֶךְ. הִלֵּל. נִרְצָה".

וְצָרִיךְ לְהִבִּין עֲנִין זֶה. שְׁכֵן, מְדוּעַ צָרִיכִים הַתִּינוּקוֹת לֹמַר לְאָבִי הַמְּשַׁפְּחָה בְּפֶה מְלֵא, אֵת כָּל חֲמֵשׁ-עֶשְׂרֵה הַסִּימָנִים?

תַּחֲלִילָה נִקְדִּים לְהִבִּיא מָה שְׁכַתּוּב בְּסִפֵּר "יְסוּד וְשֵׁרֶשׁ הָעִבּוּדָה" (שַׁעַר ט', פֶּרֶק ו'): "סִימָנָא מִיְלְתָא הִיא (=בְּסִימָן יֵשׁ בּוּ מִמֶּשׁ), בְּהַנִּי (=וּבְאֵלוֹ) חֲמֻשָּׁה עֶשֶׂר מְלוֹת הַסֹּדֵר נִרְמְזוּ בּוֹ סוּדוֹת גְּדוּלִים וְנִפְלְאִים מְאֹד, וְעַל-כֵּן בְּעִבּוּדָה זֶה (שֶׁל לִיל הַסֹּדֵר) יֹאמֵר סִימָנִיהָ בְּפֶה מְלֵא, דְּהִינּוּ קוֹדֵם הַקִּידוּשׁ יֹאמֵר בְּפֶה מְלֵא 'קִדְשׁ', וְקוֹדֵם הַרְחִיצָה הִרְאִישׁוֹנָה יֹאמֵר 'וּרְחֵץ'. וְכֵן עַל כָּל הַסֹּדֵר עַד 'נִרְצָה', (שֶׁאֵז) יֹאמֵר בְּפֶה מְלֵא 'נִרְצָה'".

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין גַּם עֲנִין זֶה. שְׁכֵן, מְדוּעַ לִפְנֵי עֲשִׂית הַסִּימָנִים "קִדְשׁ, וּרְחֵץ, כֶּרֶפֶס וכו'..." צָרִיכִים לֹמַר אֵת הַסִּימָן בְּפֶה, לִפְנֵי שְׂמֻקָּיִם אוֹתוֹ.

רְאִישִׁית, נִקְדִּים לְהִבִּיא מָה שְׂמֻבּוֹאֵר בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהַבְּרָכוֹת שֶׁתִּקְנוּ לָנוּ חו"ל, "בְּרוּךְ אַתָּה ה'... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו..." הֵן בְּרָכוֹת שְׂגָם הַקַּב"ה מְקִיָּמָם. וְזֶהוּ שְׂאָנוּ אוֹמְרִים, "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו", שֶׁהַקַּב"ה קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו שְׁלוֹ, שֶׁהוּא עֲצָמוּ מְקִיָּמָן.

וּכְפִי שְׁכַתּוּב הַ"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" (סִינּוֹן מְאֹמֵר ב', אוֹת ד'): "וְהִנֵּה, כְּבִיכּוֹל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲצָמוּ שׁוֹמֵר תּוֹרָתוֹ וּמְקִיָּם מִצְוֹתָיו, כְּמוֹ שְׂאָנוּ מְבַרְכִין עַל הַמִּצְוֹת 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו' - 'מִצְוֹתָיו' דִּיקָא, כְּבִיכּוֹל אֲשֶׁר הוּא בְּעֲצָמוּ מְקִיָּמָן, וְכַעֲנִין שְׂמֻצִינוּ בְּדַבְרֵי חו"ל (בְּרָכוֹת ו'): 'מִנֵּין שֶׁהַקַּב"ה מְנִיחַ תְּפִילִין, וְכוּ, 'מִנֵּין שֶׁהַקַּב"ה מֵתְפַלֵּל'".

אִם כֵּן, יֵשׁ לָנוּ לְשִׁאוֹל: הֲלֵא אֶחָד מֵעִיִּקְרֵי הָאֱמוּנָה הוּא, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ "אֵין לוֹ גּוֹף וְאֵין לוֹ דְמוּת הַגּוֹף", וְאֵיךְ שִׁיךְ אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ קִיּוּם הַמִּצְוֹת בְּצוּרָה גְּשָׁמִית כְּאִכִּילַת הַמִּצְוֹת וּשְׂתִית כּוֹסוֹת הַיַּיִן וכו'?

וְתִרְצוּ עֲנִין זֶה הַקְּדֻמוֹנִים, וְאֹמְרוּ, שֶׁהַקַּב"ה מְקִיָּם רַק אֵת הַחֶלֶק הַרוּחָנִי שֶׁל הַמִּצְוָה. שֶׁהָרִי בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה טְמוּנִים עֲנִינִים רוּחָנִיִּים וְנִשְׁגָּבִים, שְׁנִפְעָלִים לְמַעַלָּה בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים, עַל-יְדֵי קִיּוּם הַמִּצְוָה.

אִם כֵּן, צָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עֲנִין זֶה: הָאֵם הַקַּב"ה מְקִיָּם אֵת הַחֶלֶק הַרוּחָנִי שֶׁל הַמִּצְוָה, עוֹד לִפְנֵי שִׁיִּשְׂרָאֵל מְקִיָּמִים אוֹתָהּ לְמַטָּה בְּפוּעֵל? אוֹ לְהִפְךָ, שֶׁתַּחֲלִילָה מְקִיָּמִים יִשְׂרָאֵל אֵת הַמִּצְוָה בְּפוּעֵל לְמַטָּה, וְעַל-יְדֵי כֵּן הֵם מְעוֹרְרִים כְּבִיכּוֹל אֵת הַקַּב"ה לְקִיָּם אֵת הַמִּצְוָה לְמַעַלָּה (אֵת הַחֶלֶק הַרוּחָנִי שֶׁל הַמִּצְוָה).

וּמִצִּינוּ תְּשׁוּבָה עַל-כֵּן בְּגִמְרָא (ירושלמי, ראש השנה ז'): "בְּנוֹהַג שְׁבַע עוֹלָם מְלַךְ בְּשֵׁר וְדָם גּוֹזֵר גְּזֵרָה, רְצָה מְקִיָּמָה אֵינוּ רוֹצֵה אַחֲרֵים מְקִיָּמִים אוֹתָהּ. אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוּ כֵּן אֵלָא גּוֹזֵר גְּזֵרָה (=מִצְוָה) וּמְקִיָּמָה תַּחֲלָה. מֵאֵי טַעְמָא? (וּיְקָא כב') 'וְשִׁמְרוּ אֵת מִשְׁמְרָתִי אֲנִי ה' - אֲנִי הוּא שְׁשִׁמְרָתִי מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה תַּחֲלָה'".

הָרִי לָנוּ דְבָרִים בְּרוּרִים: הַקַּב"ה מְקִיָּם אֵת הַמִּצְוֹת תַּחֲלָה, כְּפִי שְׂאוּמְרַת הַגְּמְרָא: "אֲנִי הוּא שְׁשִׁמְרָתִי (אֵת) מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה תַּחֲלָה", וְרַק אַחֲר-כֵּן מְקִיָּמִים אוֹתָהּ יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.

עַל-פִּי הָאֱמוּרָה יֵאִיר לָנוּ לְהִבִּין מָה שְׁכַתּוּב הַ"תְּפָאֶרֶת שְׁלֵמָה" ("וִירָא", "הַמְּכֻסָּה"), שְׁעַל-יְדֵי שֶׁהַקַּב"ה מְקִיָּם אֵת הַמִּצְוֹת לְמַעַלָּה בְּשָׁמַיִם, נִמְשַׁכַּת וְיוֹרְדַת לְיִשְׂרָאֵל קְדוּשָׁה לְמַטָּה, כְּדֵי שְׁיֻכְלוּ לְקִיָּם אֵת הַמִּצְוֹת בְּקְדוּשָׁה וּבְטַהֲרָה. וּכְפִי דְבָרֵי הַקְּדוּשִׁים: "וְהִיָּה אִם שָׁמַעַתְּ תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם... בְּכָל הַמִּצְוֹת וְהַתּוֹרָה

וְ(ה)תַּפְּלִילָה שֶׁהָאֵדָם עוֹשָׂה, וְכָל תְּרִי"ג הַמִּצְוֹת שֶׁבַתּוֹרָה, הִנֵּה (הֵם) 'סֵלֶם מְצַב אֲרֻצָּה', וְרֵאשֶׁם מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה... וְכָל עֵינָה וְשׁוֹרְשָׁם (שֶׁל הַמִּצְוֹת) תַּחֲלִילָה הוּא אֲצֵל הַקַּב"ה, (וְ)רַק נִיתֵן לְמַטָּה בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, לְהוּצִיא (הַמִּצְוֹת) לְאוֹר בְּפוּעֵל מִמֶּשׁ. עַל-כֵּן, יִתְכַן לְקוֹרְתָם 'מִצְוֹתִי', כִּי הֵם בְּאֵמַת אֲשֶׁר כְּבִיכּוֹל אֲנִי (=הַקַּב"ה) עוֹשֶׂה לְמַעַלָּה...".

ויש להוסיף מה שכתוב בגמרא (קידושין לא): "...אמר רבי חנינא: גדול (שכרו של) (ה)מצוה ועושה, ממי שאינו מצוה ועושה". וצריכים אנו להבין, מדוע מי שעושה מצוה בגלל שהוא מצוה – גדול שכרו יותר מאדם שעושה מצות כאשר הוא אינו מצוה עליה? שהרי, לכאורה נראה לנו הדבר להיפך, שדוקא זה שעושה את רצון אדונו מבלי שנצטווה על-כך, שכרו גדול יותר!

וכתבו ה"תוספות" שם, שהטעם לכך ש"גדול מצוה ועושה" הוא, כי כשאדם מצוה ועושה "יצרו תוקפו" (=יצר הרע מפריע לו) לקיים את המצוה. אבל כ"שאינו מצוה ועושה", אין **היצר הרע** כל-כך מפריע לו. ולכן, גדול שכרו של אדם ה"מצוה ועושה, ממי שאינו מצוה ועושה". שכן, ה"מצוה ועושה" צריך להתגבר על **יצרו הרע**. אולם, ה"ישמח משה" אומר על-כך טעם חדש, ש"גדול מצוה ועושה" – שגדול זה האדם, שעושה את המצוה בכוונת המצוה, הוא הבורא יתברך.

(כלומר, ש"גדול (האדם) (ה)מצוה ועושה" – שעושה את המצוה לפי כוונת המצוה הוא הקב"ה, שאז כוונתו היא בתכלית השלימות, שהרי הוא מתכוון על דעת הקב"ה).

מעשה יש לומר, כי מטעם זה מקדים הקב"ה לקיים את המצות למעלה בתכלית השלימות, שאין למעלה ממנה, כדי להשפיע לנו **בנה**, שנוכל לקיים את המצות כאן למטה בלי שום מניעות, וגם כדי שנוכל לקיים את המצות על **דעת וכוונת** ה' יתברך, שקיים תחילה את המצות בתכלית השלימות, ועל-ידי כך אנו יכולים לקיים את המצות כאן בארץ בקדושה עליונה ובטהרה. מטעם זה אנו מברכים לפני קיום המצוה: "אשר קדשנו במצותיו". כלומר, שהקב"ה קדש אותנו, על-ידי שהוא יתברך קיים את המצוה תחילה, כדי שנוכל אחר-כך לקיימן על דעתו וכוונתו הנשגבה, שאין למעלה ממנה.

מעשה יאיר לנו להבין מה שתקנו לנו חז"ל, לומר את טו' (=15) הסימנים בפה מלא: "קדש. ורחץ. כרפס. יחץ. מגיד. רחצה. מוציא. מצה. מרור. כורך. שלחן עורך. צפון. ברוך. הלל. נרצה". שכן, היות ויש בסימנים אלו סודות וכוונות נשגבים שאין לנו שום השגה בהם, לכן לפני קיום המצוה אנו אומרים את הסימנים, וכפיכך אנו מבקשים ממנו יתברך, שיקיים תחילה את הסימן/המצוה בדרך **הרוחנית**, כדי שאנחנו נוכל לקיימה לאחר מכן בכוונה נשגבה שאין למעלה ממנה.

נמצא לפי זה, שפאשר אנו אומרים בפה מלא "קדש", אנו מבקשים מהקב"ה: אָנָּה אָבִינוּ שֶׁבְּשָׂמִים, קִים נָא אֶת מִצְוֹת הַקִּדּוּשׁ, כְּדֵי שְׂאֲחֵר-כֶּךָ נִוּכַל גַּם אֲנִי לְקִים אֶת הַקִּדּוּשׁ עַל דַּעְתְּךָ וְכוּנָתְךָ שְׁלֵךְ, רִיבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם. וְכִךָ בְּכֹל הַסִּימָנִים אֲנִי אוֹמְרִים לוֹ יִתְבָּרַךְ "וְרַחֵץ. כְּרַפֵּס. יַחֵץ וכו'..."

הנה כי כן, מה נפלא להבין על-פי זה את מנהג ישראל, שדוקא התינוקות אומרים את הסימנים לאבי המשפחה. שכן, בכך אנו רוצים לעשות פועל דמיוני, שגם אנחנו, בני ישראל, בבחינת תינוקות (שהרי אין להם השגה כלל בכוונת וקיום המצוה). על-כן אנו אומרים ומבקשים "מראש המשפחה", הוא אבינו שבשמים, הקב"ה: "קדש. ורחץ. כרפס..." כלומר, שיקיים תחילה הוא יתברך את המצות, ועל-ידי כך נוכל גם אנחנו לקיימן בכוונה גדולה ונשגבה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

פעם אחת שחקן (=צחק) הבעל שם טוב (=הבעש"ט) זיע"א בעת עריכת הסדר. לאחר מכן, ספר לחסידיו שהיתה גזירה קשה מאד על היהודים. ומי שבטל את הגזירה הקשה הזאת היה דוקא יהודי פשוט ועם הארץ, ולא צדיקי הדור. וספר להם הבעש"ט, שאותו יהודי ישב בליל הסדר עם זוגתו התמימה, וערך את הסדר, כשהוא מפרש לאשתו כל מלה ומלה. והנה, כאשר הגיע לפתוב "והיא שעמדה לאבותינו ולנו. שלא אחד בלבד עמד עלינו **לכלותנו**", נזעקה אשתו וקראה בחלחלה: "**לכלותנו!** איך נכנסו "חלות" באמצע ליל הסדר?! הלא זה חמץ גמור" – קראה. והיו שניהם, היא ובעלה, במבוכה רבה מאד, ומאנו להמשיך את סדר ההגדה, עד שיובן להם ענין חמור זה. לפתע אורו עיניו של בעלה, והוא צעק לעבר אשתו: "הנה, מצאתי את הפתרון: הרי ההגדה בעצמה מבארת ענין זה בהמשך הפתוב 'והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם' – הנה, מבואר שהקב"ה 'מצילנו' – עושה מהחלות 'מאצלעך' (=מצות ביידיש). וסיים הבעש"ט הקדוש, ואמר, שבגדל תמימותם התבטלה הגזירה, והקב"ה השפיע שפע השפעות גדולות וחשובות מאד. (עפ"י "חוקי חיים").

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום וחג שמח לכל המתפללים!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְהִייתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים"

על פּוּחוֹ וְעוֹצְמָתוֹ שֶׁל **הַיָּצָר הָרָע**, בְּאִים יִשְׂרָאֵל בְּתִלּוּנָה לְפָנֵי הַקֶּב"ה, וְאוֹמְרִים לוֹ (בְּרִכּוֹת יז, א): "רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ, שֶׁרְצוֹנֵנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ, וְ(אוֹלָם) מִי מַעֲכֵב (בְּעַדְנוּ)? (ה) **שָׂאֵר** שֶׁבַעפֶּסֶה". דְּהִינּוּ, הַ"**שָׂאֵר**", הוּא **הַיָּצָר הָרָע**, "שֶׁבַעפֶּסֶה" (=שֶׁבַגּוּף), הוּא שֶׁמַּעֲכֵב וּמוֹנֵעַ בְּעַדְנוּ לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנְךָ.

(כִּידוּעַ, חו"ל בְּמִדְרַשׁ תְּנַחּוּמָא (נח א) מִמְשִׁילִים אֶת גּוֹף הָאָדָם לְחַלָּה ("חֲלָתוֹ שֶׁל עוֹלָם"). שָׁכֵן, הַקֶּב"ה בְּרָא אֶת גּוֹף הָאָדָם מֵעִסָּה שֶׁל אֲדָמָה). עַל-כֵּן, כְּדֵי לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל אֶת הַ"**שָׂאֵר**" (=הַיָּצָר הָרָע) נוֹתֵנֶת לָנוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה עֲצֵה, וְאוֹמְרַת (שְׁמוֹת יב, טו): "אֲךָ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שָׂאֵר מִבְּתִיכֶם". דְּהִינּוּ, אֶת הַ"**שָׂאֵר**", הוּא **הַיָּצָר הָרָע** "תִּשְׁבִּיתוּ" צָרִיךְ לְבַטֵּל "מִבְּתִיכֶם" מִתּוֹךְ הַלֵּב וְהַגּוֹף, כִּכְּבֹר "בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן", שֶׁהָרִי "לְפִתְחָה חֲטָאֵת רַבִּץ", וּכְכֹבֵר בְּרַגְעַת הַלִּידָה בְּפִתְחָה הָרַחֵם, "**חֲטָאֵת רַבִּץ**" – **הַיָּצָר הָרָע** מִמַּתִּין לוֹ לְאָדָם, לְהִילָחֵם כְּנִגְדּוֹ.

בְּסִפּוּר "אוֹצֵר הַחַיִּים" מוּבָא חִידוּשׁ נִפְלָא, שֶׁכְּאֲשֶׁר מוֹרִידִים מִהַמְּלָה "**יִשְׂרָאֵל**" אֶת הָאוֹתוֹת "**שָׂאֵר**", נִשְׁאֲרַת הַמְּלָה "**לִי**". וְהַפּוֹנָה בְּכָךְ שֶׁהָרִי הַקֶּב"ה בָּחַר בְּנוֹ מִכָּל הָעַמִּים, וּלְפָנֵי מַעֲמַד הָרַר סִינַי אָמַר לְיִשְׂרָאֵל: "וְהִייתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים".

וְהִנֵּה, עִם יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים הֵם, וְכָל חֲפָצָם הוּא לְהִתְקַרֵּב לְאַבְיֵהֶם שֶׁבְּשָׁמַיִם כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. אֲלָא, שֶׁבְּמִשְׁךְ הַשָּׁנָה הַ"**שָׂאֵר** שֶׁבַעפֶּסֶה" מַעֲכֵב וּמוֹנֵעַ בְּעַדֵם לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. אוֹלָם, בְּפֶסֶח זוֹכִים יִשְׂרָאֵל לְהִשְׁבִּית אֶת הַ"**שָׂאֵר**" (=הַיָּצָר הָרָע) מִבְּתֵיהֶם" (=מִתּוֹכֶם), וּלְבַטֵּלוֹ, וְאִזּוֹ שְׁבִים הֵם לְהִיּוֹת בְּבַחֲיַנֵּת "**לִי**", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "וְהִייתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים".

"אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִם נַעֲשֶׂה **הַדִּין** לְמִטָּה (=בְּעוֹלָם הַזֶּה), אִין נַעֲשֶׂה **הַדִּין** לְמַעְלָה (=בְּשָׁמַיִם)". (דְּבָרִים רַבָּה ה', ה')

הַרְה"ק רַבִּי יְהוּדָה לֵיב מַגּוּר, בַּעַל "שִׁפְתַּי אֲמַת" זִיע"א, הָיָה מִשְׁגִּיחַ בְּשַׁעַת אֲפִיַת הַמְּצוֹת לְפִסְחָה, שֶׁהַכֵּל יַעֲשֶׂה בְּתַכְלִית הַהִידוּר. לָכֵן, כְּאֲשֶׁר הָיוּ הָאוֹפִים מְרַדְּדִים אֶת הַבָּצֵק, כְּדֵי שִׁיְהִיָּה דֶק דֶק, הָיָה מְכַרְיֵי הָרַב, בְּכָל שַׁעַת רְדִידַת הַבָּצֵק "דִּין! דִּין! (=דֶק! דֶק!) בְּאִידִישׁ). חֲסִיד אֶחָד יָשִׁישׁ שֶׁהָיָה שָׂם, הִעִז וְשָׂאֵל אֶת הַרְה"ק בַּעַל "שִׁפְתַּי אֲמַת": מַדּוּעַ רַבְּנוּ מְכַרְיֵי "דִּין דִּין"? שֶׁהָרִי אָנוּ זְקוּקִים לְרַחֲמִים וְלֹא לְדִין. עֲנָה לוֹ הַרְבִּי: "אִם יֵשׁ דִּין לְמִטָּה (=בְּעוֹלָם הַזֶּה), אִין דִּין לְמַעְלָה (=בְּשָׁמַיִם)". דְּהִינּוּ, אִם נִקְפִיד בְּקִיּוּם הַ"**דִּין** לְמִטָּה" – בְּאֲפִיַת הַמְּצוֹת כְּרָאוּי, יִתְנַהֲגוּ עִמָּנוּ לְמַעְלָה בְּשָׁמַיִם בְּמִידַת הַרַחֲמִים (אֲמֵן).

"קִדְשׁ. וְרַחֲמֵי. כְּרַפְס. יַחֲץ. מַגִּיד. רַחֲצָה. מוֹצִיא. מִצָּה. מְרוּר. כּוֹרֵךְ. שְׁלַחַן עוֹרֵךְ. צְפוּן. בְּרֵךְ. הַלֵּל. נִרְצָה"

הַרְה"ק רַבִּי מִנְחֵם מְנַדֵּל מוֹיִשְׁוּוּא זִיע"א הָיָה אוֹמֵר, שֶׁבְּאֵלוֹ הַסִּימְנִים שֶׁל לַיִל הַסֵּדֵר יֵשׁ רִמּוֹז לְאָדָם אִיךָ לְהִתְנַהֵג. הִנֵּה, "**קִדְשׁ וְרַחֲמֵי**" – דְּהִינּוּ, אִם רְצוֹנְךָ לְהִתְקַדֵּשׁ וְ"לְהִתְרַחֵץ" מִחֲלָאֵת **עוֹנוֹתֶיךָ**, אִזּוֹ "כְּרַפְס" – רִאשִׁי תִיבוֹת: כָּלֵל **רִאשׁוֹן פֶּה סִתוּם!** וְמָה שֶׁאַתָּה בְּכָל זֹאת צָרִיךְ לְהַגִּיד, אִזּוֹ "יַחֲץ מַגִּיד" – תְּחַלֵּק אֶת דְּבָרְךָ, וְתַגִּיד רַק חֲצִי. שָׁכֵן, עַל-יְדֵי כֵךְ אַתָּה "מוֹצִיא מִצָּה" – תַּחֲסוּךְ וְתוֹצִיא מִצָּה וּמְרִיבָה (מִצָּה הִיא לְשׁוֹן הַפָּאָה)... שֶׁהָרִי בְּכָל מַחְלֻקַּת וּמְרִיבָה יֵשׁ "מְרוּר כּוֹרֵךְ" – כְּלוּמֵר, כְּרוּךְ בַּה מְר מְרוּר. וְדַע לָךְ, שֶׁאִם תִּקְוֶה כָּל אֵלּוּ, אִזּוֹ תִזְכָּה לְ"שְׁלַחַן עוֹרֵךְ" – לְפָרְנִסָּה טוֹבָה, אוֹתָהּ מְסַמֵּל הַשְּׁלַחַן. וְגַם תִּזְכָּה לְ"צְפוּן", שֶׁ"מִצְפוּן זֶהֱבָ יֵאָתֶה (=יְבוּא)" (אִיּוֹב לו, כב). שָׁכֵן, כִּידוּעַ מִחְלֻקַּת אַחַת דוֹחָה מְאֹה פְּרִנְסוֹת. וְעַל-יְדֵי כֵךְ תִזְכָּה לְ"בְרֵךְ הַלֵּל נִרְצָה" – תִּהְיֶה לָךְ הַרַחֲבַת הַדַּעַת, וְתוֹכֵל לְבָרֵךְ וּלְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתִהְיֶה תְּמִיד מְרוֹצָה אֱלֹי... אֲמֵן!

"לְשֵׁם יַחּוּד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינָתִיה... הַנְּנִי מְכוּן לְקִיָם מְצוֹת בּוֹרְאִי"

כְּאֲשֶׁר רָצָה הַרְה"ק רַבִּי חַנוּךְ הָעֲנִיךְ מְאֻלְכָסְנֵדֵר זִיע"א לְהַסְבִיר אֶת גְּדֵל מַעְלַת "לְשֵׁם יַחּוּד" בְּכָל מְצוּהָ וּמְצוּהָ

שאנו מקימים ועושים, היה מביא את המשל הבא: מעשה בכסיל אחד, שכל ערב, בשוכבו לישון, היה פושט את בגדיו ומשליכם בכח, זה כאן והוא שם.

וכשהיה קם בבקר היה טורח שעה ארוכה כדי לחפש אחרי בגדיו שזרק. יום אחד גמר בלבו להכניס קצת סדר ומשטר בדרךיו כדי לחסוך זמן יקר בבקר. מיד נטל עט וניר וכל בגד שפשט צין ורשם בדף את מקומו, הנה הגלימה על הכסא, הטלית הקטן על המתלה, החולצה על הרצפה וכן על זה הדרך. וברוב "חוכמתו" הרבה, לפני שנכנס למטה להניח את ראשו על הכר, רשם "וראשי על הכר". ומיד לאחר מכן קרא "קריאת שמע על המטה", ובשביעות רצון רבה נרדם עם חיוך על השפתיים.

בבקר כאשר קם, נטל את הניר ואסף את חפציו לפי הרשימה, בגד אחר בגד, תוך רגע קט. והיה אותו כסיל שמח בלבו, ואומר: "כמה שמח להיות אדם מסודר". והנה, כאשר הגיע לסוף הרשימה, שם כתוב "וראשי על הכר", הביט על הכר, ואין עליו דבר, תורו פניו של אותו כסיל, ומיד קם לחפש את ראשו על הכר, חבט בכרית, וחבט בה, אך ראשו לא נשר ממנה, ועדין אותו כסיל מחפש את ראשו עד עצם היום הזה...

והנמשל מובן – אמר הרה"ק רבי חנוך-הנה, רבים מאתנו מהדרים בקיום המצוה על כל פרטיה ודקדוקיה. אולם, פרט אחד וחשוב מאד הם שוכחים "את הראש". שכן, אם לא אומרים ומתכוננים לקיים את המצוה לשמו יתברך, כוחות ה"סטרא אחרא" עלולים לחטוף את לנו המצוה.

"נחית בחסדך עם זו גאלת"

בתחילת רבנותו של ה"נודע ביהודה" בפראג, באחד הימים, ראה באחד מרחובות העיר ילד בוכה. כשנגש אליו, ספר לו הלה, פי הינו נער גוי, שאביו החורג, אחד מאופי העיר, שלח אותו למכור סל עם פפרות לחם. והנה, קרהו אסון! הוא אמנם הצליח למכור את סחורתו, אבל הפדיון של אותה מכירה אבד לו, ועתה הוא חושש לחזור הביתה. שכן, הוא יודע מנסיונות העבר, שהאב החורג והאלים יכה אותו מכות רצח. ופעת, אין הוא יודע מה לעשות, ולאן לפנות. נכמרו רחמיו של ה"נודע ביהודה" על הנער, והעניק לו מפיו את הסכום המבוקש.

שנים רבות לאחר מכן, בשעות המאוחרות של אחד הלילות, כאשר היה ה"נודע ביהודה" שקוע כהרגלו בלימודו, שמע לפתע נקישות חרישיות על דלת ביתו. מופתע, ובלא ידיעה מי יכול להיות אורחו בשעה מאוחרת זו, נגש ה"נודע ביהודה" לפתוח את הדלת. והנה, בפתח עמד אדם, בשנות הארבעים לחייו, ומראהו כמראה גוי טיפוסי. "כבוד הרב אינו יכול להפיר אותי" – פתח הגוי ואמר – "אולם, אני הוא הילד הקטן, אשר עמד ובכה לפני שנים רבות בפני העיר. וכבוד הרב, במתת החסד שלו, הציל אותי אז ממכות הרצח, להן הייתי צפוי מידי אבי החורג. עתה באתי להשיב לכבוד הרב טובה תחת טובה. באתי לספר לכבודו על המזימה הנוראה שזוממים אופי העיר לקראת חג הפסח, הממשמש ובא. הואיל ובמוצאי החג שלכם, רגילים היהודים לקנות לחם מן הגויים, החליטו האופים פה-אחד להרעיל במוצאי חג זה את כל פפרות הלחם שאותם ישוקו ליהודים. הם עושים הכל כדי לשמור על מזימתם השטנית בסוד, כדי שהדבר לא יודע לשלטונות".

ה"נודע ביהודה" נבהל לשמע הדברים, ועם זאת התרגש ממסירות נפשו של הגוי. הרב הודה לו במלים נרגשות על אזהרתו, ומיד החל לתכנן מה עליו לעשות כדי להפיר את עצת האופים, שונאי ישראל.

בליל שביעי של החג, הופתעו כל מתפללי בתי הכנסיות שבפראג מן ההודעה שהכריזו ברבים שליחי הרב. בפקודת הרב נמסר, שמחר, בתפילת שחרית, ימסור הרב דרשה חשובה, ועל כל בני קהילתו להשתתף בה. ההפתעה הייתה גדולה. הכל הבינו שקרה משהו חריג מן השגרה. תושביה היהודים של פראג כמובן נשמעו לקריאת רבם, והופיעו, בשעה היעודה, בהמוניהם בבית הכנסת הגדול.

"טעות לעולם חוזרת" – הכריז רבה של פראג באוזני הקהל הנדהם – "טעינו השנה בחישוב המולד, והקדמנו את חג הפסח ביום. על-כן, מחר הוא יום חג. החובה על כלנו להיזהר מאכילת חמץ!".

בני הקהילה, שידעו היטב את גדולת רבם הנערץ, לא ערערו אחר פסק ההלכה המזור והתמוה. הם קימו ללא התנגדות את דבריו של רבם. במוצאי החג, לא הבינו האופים מדוע לא באים היהודים לקנות מלחמם, כפי שנהגו כל שנה. במקום זאת, פשטו עליהם השוטרים, החרימו את כפרות הלחם, והשליכו אל הכלא את האופים, חורשי המזימה האפילה. "לא רק פקחותי היא שעמדה לי" – שגן ה"נודע ביהודה" באוזני בנו – "אלא גם מידת הרחמים, הטבועה בי, להעניק לכל עני ואביון, ואפילו לנכרי, די מחסורו..."

שבת שלום וחג שמח לכל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"קֹדֶשׁ וּרְחִץ..."

יְדוּעַ הַדְּבָר, שְׁבִלִיל חֹג הַפֶּסַח, בְּעֵת עֲרִיכַת הַסֵּדֶר, אָנוּ מְזַכְּרִים טו' (=15) סִמְנִים, הַכוֹלְלִים אֶת כָּל הַסֵּדֶר: "קֹדֶשׁ. וּרְחִץ. כְּרֶפֶס. יַחֵץ. מַגִּיד. רְחֹצָה. מוּצִיא. מִצָּה. מְרוֹר. כּוֹרֵךְ. שְׁלַחַן עוֹרֵךְ. צָפוֹן. בְּרֹךְ. הִלֵּל. נִרְצָה".

וְצָרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שְׁבִכָּל הַסִּמְנִים הַלָּלוּ, שְׁסִדְרוּ לָנוּ חו"ל, יֵשׁ סוּדוֹת גְּדוֹלִים וְנִפְלְאִים, וְלִכְּן צָרִיךְ לְהַגִּיד כָּל סִמְן וְסִמְן בְּזִמְנוֹ. וּכְפִי שְׁכֵתוֹב בְּסֵפֶר הַקְּדוֹשׁ "יְסוּד וְשֵׁרֵשׁ הָעֲבוּדָה" (שֵׁעַר ט', פ"ו): "סִמְנַתָּא מִלְתָּא הִיא בְּהַנִּי (=סִמְנֵי הַמְּלִים ב) חָמֵשׁ עֲשָׂרֵה תִּיבוֹת בְּסֵדֶר 'קֹדֶשׁ וּרְחִץ'... / כִּי נִרְמְזוּ (בָּהֶם) סוּדוֹת גְּדוֹלִים וְנִפְלְאִים מְאֹד, וְעַל-כֵּן... קִדְּם הַקִּידוּשׁ יֹאמֵר 'קֹדֶשׁ', וְקִדְּם הַרְחִיצָה יֹאמֵר 'וּרְחִץ', וְכֵן כָּל הַסֵּדֶר, עַד 'נִרְצָה'... וְהַעִיֵּקֶר שִׁיכּוֹן לְעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְיַעֲשֶׂה כָּל דְּבָר בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה...".

בְּמֵאמָר זֶה בְּרֻצוֹנָנוּ לְבָאֵר אֶת הַכְּתוּב בְּשָׁנִים מְסִמְנֵי הַהַגְּדָה שֶׁל פֶּסַח: "קֹדֶשׁ" וּרְחִץ". שְׁהַרִי, לְכַאוּרָה, יֵשׁ כָּאֵן עֲנִין תְּמוּהָ: שְׁכּוֹן, "קֹדֶשׁ" רוֹמֵז עַל הַצּוֹרֵךְ לְהַתְקַדֵּשׁ, וְאֵילּוֹ "וּרְחִץ" רוֹמֵז עַל הַצּוֹרֵךְ לְהַתְרַחֵץ וּלְהַטְהַר מִכָּל סִיג וּפְגָם. אִם כֵּן, הִיָּה צָרִיךְ לְהַקְדִּים אֶת "וּרְחִץ" לְפָנֵי "קֹדֶשׁ". שְׁהַרִי, קִדְּם צָרִיךְ "וּרְחִץ" – לְהַתְרַחֵץ מִהַעֲוֹנוֹת, בְּבַחֲנֵת "סוּר מְרַע" – וְרַק אַחַר כֵּן "קֹדֶשׁ" – לְהַתְקַדֵּשׁ, שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵת "וְעֵשֶׂה טוֹב", וְכִמּוֹ שְׁכֵתוֹב (תְּהִילִים לְד', טו'): "סוּר מְרַע וְעֵשֶׂה טוֹב". שְׁהַרִי, הַקְּדִים הַכְּתוּב "סוּר מְרַע" לְפָנֵי "וְעֵשֶׂה טוֹב". אִם כֵּן, מְדוּעַ סִדְרוּ חו"ל "קֹדֶשׁ" לְפָנֵי "וּרְחִץ"?

וְיֵשׁ לוֹמֵר, שְׁכָּאֵן רְמְזוֹ לָנוּ חו"ל, שֶׁהַקֵּב"ה, בְּרוּב רַחֲמָיו וְחַסְדָּיו, לֹא הִמְתִּין בְּמִצְרַיִם עַד שִׁיתְקַנּוּ בְּנֵי אֶת עֲצָמָם, בְּבַחֲנֵת "סוּר מְרַע", כִּיּוֹן שְׂאֵם הָיוּ מִתְמַהֲמְהִים לְתַקֵּן קִדְּם "סוּר מְרַע", הָיוּ שׁוֹקְעִים בְּשַׁעַר הַחֲמִישִׁים שֶׁל הַטּוֹמְאָה בְּמִצְרַיִם, וְאֵז חִלְיָלָה לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְצַאֵת מִשָּׁם לְעוֹלָם. לְכֵן עֲשֶׂה ה' חֶסֶד עִם יִשְׂרָאֵל, "וְדַלַּג" לָהֶם עַל הַתִּיקוֹן שֶׁל "סוּר מְרַע" לְפָנֵי "וְעֵשֶׂה טוֹב", וְהַעֲלָה אוֹתָם יֶשֶׁר מִבִּירָא עֲמִיקְתָּא לְאִיגְרָא רְמָה (=מִתְחַתֵּית בּוֹר לְהַר גְּבוּהָ). וְזוּהִי כּוֹנֵת הַפְּסוּיק "וּפֶסַח ה' עַל הַפֶּתַח": הַקֵּב"ה דַּלַּג לְיִשְׂרָאֵל עַל הַפֶּתַח, שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵת "סוּר מְרַע", וְהַכְּנִיס אוֹתָם תִּיכָף וּמִיָּד לְשַׁעֲרֵי הַקְּדוּשָׁה. וְרַק לְאַחַר מִכֵּן, בְּ-מֵט' יְמֵי הַסְּפִירָה (=סְפִירַת הָעֵמֶר) עַד לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה, תִּיקְנוּ אֶת הַמִּידוֹת בְּבַחֲנֵת "סוּר מְרַע". כְּדִי לְרְמוֹז לָנוּ עַל-כֵּן תִּקְנוּ לָנוּ חו"ל בְּסִמְנֵים שֶׁל הַהַגְּדָה "קֹדֶשׁ" לְפָנֵי "וּרְחִץ".

עֲנִין זֶה פּוֹתַח לָנוּ פֶּתַח לְהַבִּין אֶת מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל לְלַמֵּד אֶת הַתִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן אֶת הַסִּמְנִים (קֹדֶשׁ. וּרְחִץ. כְּרֶפֶס. יַחֵץ...). וְהֵנָּה, בְּסִמְן הָרֵאשׁוֹן שְׁמֵלְמֵדִים אֶת הַתִּינוּקוֹת – סִמְן "קֹדֶשׁ" – אוֹמְרִים לָהֶם בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ (מִתּוֹרָגִם): "קֹדֶשׁ, כְּשֹׁאבָא בָּא הַבֵּיתָה מִבֵּית הַפְּנִסָּת, הוּא לוֹבֵשׁ אֶת הַקִּיטְל (=בְּגַד לְבָן, הַדּוּמָה לְתַכְרִיכִים) וּמְקַדֵּשׁ מִיָּד, בְּגִלְל שְׁנֵי טְעָמִים: טַעַם רֵאשׁוֹן, כְּדִי שְׂלֹא יִשְׁנוּ הַתִּינוּקוֹת. וְעוֹד טַעַם, מִשׁוּם זְרִיזִין מְקַדִּימִין לְמִצּוֹת". וְיְדוּעַ מָה שְׂאֵמֵר עַל-כֵּן הַסְּבָא קְדִישָׁא מְשַׁפְּאֵלַע זִיע"א, שִׁישׁ בְּדְבָרִים אֵלּוּ סוּדוֹת גְּדוֹלִים, וְהַקְּפִיד מְאֹד שֶׁהִילְדִים יֹאמְרוּ אֶת זֶה.

וְעַתָּה בֹּא וּרְאֵה, שְׁמָה שֶׁהַקְּדִים הַקֵּב"ה "קֹדֶשׁ" לְפָנֵי "וּרְחִץ", דְּהֵינּוּ שֶׁהַקְּדִים "וְעֵשֶׂה טוֹב" לְ"סוּר מְרַע" רְמוֹז לְהַפְּלִיא כָּאֵן. הֵנָּה, "קֹדֶשׁ, כְּשֹׁאבָא בָּא הַבֵּיתָה מִבֵּית הַפְּנִסָּת" – כְּאֲשֶׁר הֵאבָּא, הוּא אֲבִינוּ שְׁבַשְׂמִים, בָּא בְּלִיל פֶּסַח לְבֵתֵי יִשְׂרָאֵל, לְאַחַר שֶׁהֵם חוֹזְרִים מִהַתְּפִילָה מִבֵּית הַפְּנִסָּת, "הוּא לוֹבֵשׁ אֶת הַקִּיטְל" – הַקֵּב"ה לוֹבֵשׁ בְּגַד לְבָן, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (דְּנִיאל ז', ט'): "לְבוּשָׁה (שֶׁל הַקֵּב"ה) כְּתַלְגָּ (=כְּשֵׁלַג) חוֹר". כְּלוּמֵר, לְבוּשׁוֹ שֶׁל הַקֵּב"ה הוּא כְּשֵׁלַג לְבָן. וּפְרַשׁ רַש"י שֵׁם: "כְּדִי לְלָבוֹן (=לְהַלְבִּין) עֲוֹנוֹת עֲמוֹ". כְּלוּמֵר, שְׂאִין הַקֵּב"ה מְמַתִּין עַד שִׁיתְרַחְצוּ בְּנֵי מְלַכְלוּךְ עֲוֹנוֹתֵיהֶם, בְּבַחֲנֵת "סוּר מְרַע", אֲלֵא הוּא מְקַדֵּשׁ אוֹתָם מִיָּד עוֹד לְפָנֵי שֶׁהֵם מִתְרַחְצִים מִעֲוֹנוֹתֵיהֶם. וְכָל זֹאת בְּגִלְל שְׁנֵי טְעָמִים: "טַעַם רֵאשׁוֹן, כְּדִי שְׂלֹא יִשְׁנוּ הַתִּינוּקוֹת" – דְּהֵינּוּ, כְּדִי שֶׁהִילְדִים הַרְכִּים, צָאֵן יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים, לֹא יִשְׁנוּ שִׁינַת עוֹלָם בְּתוֹךְ טּוֹמְאָת הַגְּלוּת. וְכָל זֹאת, "מִשׁוּם זְרִיזִין מְקַדִּימִין לְמִצּוֹת". כְּלוּמֵר,

הקב"ה מקים מצות "זריזין מקדימין למצות", בכך שהוא מקדים לישראל את ה"עשה טוב" לפני ה"סור מרע" – כדי לגאול את בניו גאולת עולם. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות"

על הכתוב בהגדה, "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", אומר "כסא הרחמים", שכאן רמז לנו הכתוב על האדם שנפטר מהעולם, וגופו בקבר, שאז אומרים לו "מה נשתנה הלילה הזה" – שהוא מקום חשך וצלמות – מכל הלילות? ומיד עונים לו: "שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, (אבל) הלילה הזה שתי פעמים". שכן, הלילה הזה טובלים את הנפטר שתי פעמים: פעם אחת, שרוחצים וטובלים אותו בעולם הזה במקוה הטהרה, לפני הקבורה. ופעם שניה טובלים אותו במקוה של מעלה, שזהו נהר דינור (=נהר של אש, שבו טובלים את נשמות הנפטרים, כדי לטהר אותן). וממשיך "כסא הרחמים" ואומר, "שבכל הלילות (בעולם הזה) אנו אוכלין חמץ ומצה". דהינו, יש בקרבנו/בלבנו יצר רע, זה החמץ, ויצר טוב – זו המצה. ואילו עכשיו, "הלילה הזה כלו מצה" – לאחר הפטירה צריכים אנו רק ל"מצה" – ל"יצר הטוב, הוא הסניגור – שידיבר טוב עלינו. שהרי, בשמים, בבית דין של מעלה, רק תורה ומעשים טובים ימליצו טוב בעדנו.

וממשיך "כסא הרחמים" ואומר, "שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות". דהינו, הולכים ומטיילים בעולם הזה, שבו גנות, דשאים ואילנות ירוקים. ואילו "הלילה הזה כלו מרור" – שהרי "מרור" בגמטריה "מות", והלילה הזה הוא יום המיתה. ומוסיף "כסא הרחמים", "שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין, הלילה הזה כלנו מסבין". דהינו, שבעים סנהדרין בבית דין של מעלה מסבין לחקור את הדין של הנפטר, כמו שכתוב (דברים יג, טו): "וחקרת ושאלת היטב" – שיושבים ודנים את האדם על כל מעשיו. וזהו "מסבין" – ראשי תיבות: סנהדרין יושבים בדין מטבילין נשמתו (של הנפטר). "רגלי חסידיו ישמר ורשעים בחשך ידמו"

הרה"ק ר' קאפיל מליקאו (אבי אמו) (=סבו) של החוזה הקדוש מלובלין) עזב את בית הגוי כשמבט תמוה על פניו... מה קרה השנה? מדוע מסרבים השכנים הנוכרים לקנות ממנו את החמץ? שעות ארוכות עבר מבית לבית, אך ללא הועיל. שוב ושוב נסגרו הדלתות אחריו בסירוב, כשהם מותירים בכיסו את שטר מכירת החמץ שהכין, ללא חתימה. ר' קאפיל היה סוחר משקאות חריפים, ובמרתפיו הרבים היו מפותרים חביות רבות של יי"ש, שהיוו את כל רכושו. מה שלא ידע ר' קאפיל היה, שהגויים סביבו גמרו אמר (=החליטו בדעתם) שלא לקנות ממנו את החמץ, כדי להנות מן ההפקר של רכושו. שכן, הגויים הכירו את צדקותו של ר' קאפיל, שלבסוף יאלץ להפקיר את כל חביות היי"ש, והם יחנו מהן מבלי לשלם אף אגורה. זמן ביעור חמץ הגיע, ובלי חתימה ברירה הטעין ר' קאפיל את חביות היי"ש שלו על גגה ענקית. חביות רבות היו לו, והעבודה היתה קשה, אך יותר מכך היתה קשה לו המחשבה, שהנה עומד הוא לאבד את כל רכושו. אך ר' קאפיל לא התיאש, ולא נפל ברוחו, "אם רצונו של הקב"ה כך, אז יהיה כך – אפקיר את כל החביות". באשר יצא מחוץ לכפר, הורה לעגלון לעצור את העגלה, ומיד עמד ופרק בעצמו את כל החביות. חבית ועוד חבית, ועוד חבית... ולפתע שמחה הציפה את לבו: הנה, השנה זכה הוא לקים מצות ביעור חמץ כהלכתו. ורק העגלון הניד את ראשו ברחמים על הצדיק, שנאלץ להפקיר את רכושו בשל רשעותם של הנוכרים. מה שלא ידע ר' קאפיל היה, שמרחוק הציצו בו זוגות עיניים, שעקבו בשנאה אחר פעולותיו. היו אלה שני גויים, שרצו לדעת היכן ניחם הצדיק את חביותיו, כדי לספר לחבריהם, להוטי השתיה. כעת נגש ר' קאפיל קרוב לחביות, ופתח ואמר בלהט של קדושה: "כל חמירא דאיכא ברשותי. דלא חזיתיה ודלא ביערתיה...". קולו החזק והצלול הגיע לאוזני הגויים הנדהמים, כשהם מביטים זה אל זה ושואלים: "מה פשר הלחש המוזר הזה?", ורק תהד ענה ל"לבטיל ולהוי הפקר כעפרא דארעא".

הנה כבר עבר חג הפסח, והגיע "אסרו חגי". אורית הרוממות של החג עדין שורה על פניהם של עובדי ה'. בקושי רב התנתק ר' קאפיל מעניני החג, ופנה לעסוק בחולין. מראה החביות העזובות מחוץ לכפר צף ועלה לנגד עיניו, מזכיר לו את העובדה כי נשאר עתה ללא פרוטה בכיסו. שכניו היהודים נדו בראשם לאות רחמים, מבינים את הפירוש של הפקרת הרכוש. אך ר' קאפיל עצמו – לבו היה גדוש שמחה על האפשרות שהיתה בידו לקים מצות ביעור חמץ בהידור. כעת היה ר' קאפיל צועד לכיוון חביותיו מחוץ לכפר, לראות האם הותירו הגויים לפחות את החביות הריקות. "אם אין יי"ש, לפחות אמכור את החביות, וארויח כמה פרוטות", חשב. אולם, באשר התקרב למקום החביות, עמדה כנגדו חבורת גויים, והטיחה בו: "כך מקימים היהודים ביעור חמץ? וכי מי התיר לך לשכור חל שיעמוד סמוך לחביות, כשחרב שלופה בידו?" אמרו לו בצעם. באשר הגיע למקום שבו הפקיר את החביות, עמד נפעסונדהם כשדמעות בעיניו: כל החביות חכו לו כשהן מלאות על גדותיהן, אף אחת מהן לא נעדרה. אז הבין הצדיק, שהקב"ה שלח לו שומר מיוחד מן השמים, כדי שישגיח על החביות מן הגויים, כדי לקים מה שכתב דוד המלך: "רגלי חסידיו ישמר". שבת שלום וחג שמח לכל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם" (=זֶה לַחֵם הָעוֹנֵי שְׂאֲכָלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּאַרְץ מִצְרַיִם)

עַל הַכְּתוּב: "הָא לַחֲמָא עֲנִיא...". שׂוֹאֵל כ"ק האדמו"ר מֶרֶן מֵהַר"ד מְבַעֲלָא זִיע"א, אִיךְ אָנוּ אוֹמְרִים: "הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכַפֵּין יִיתִי וַיִּיכּוֹל... (=זֶה לַחֵם הָעוֹנֵי שְׂאֲכָלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּאַרְץ מִצְרַיִם, כָּל אֶחָד יִכְנֹס וַיֵּאֲכַל...), וְכִי מִנֵּין לָנוּ הַבְּטָחוֹן שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מִסְפִּיק אֲכָל לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה לְהִיכְנֹס וּלְאֲכוֹל? (שְׁהַרִי, בְּרוּר שְׂאֵם יִכְנֹסוּ כָּל עֲנֵי הָעִיר, לֹא יֵהָא לָנוּ מִסְפִּיק מִצּוֹת וְאֲכָל לְתַת לְכָלם).

וּבְאֵר הָאדמו"ר מֶרֶן מֵהַר"ד מְבַעֲלָא (עַל-פִּי מֵה שְׁשֻׁמַע מֵאֲבִיו), וְאָמַר, שְׂאֵם הָאָדָם מִכִּין אֶת עֲצֻמוֹ בְּקְדוּשָׁה וּבְטָהֳרָה לְקִיָּם מִצּוֹת עֲשֵׂה דְאוֹרֵיתָא (=מֵהַתּוֹרָה) לְאֲכוֹל מִצָּה, הוּא זוֹכֵה לְהַרְגִישׁ בְּמִצָּה אֶת טַעַם הַמֶּן שְׂאֲכָלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם (כְּפִי שְׂמִבוֹאֵר בְּגִמְרָא (קִידוּשֵׁין לַח): "עֲגוֹת (=מִצּוֹת) שְׁהוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם, טַעְמוֹ בְּהֵם טַעַם מֶן").

וְהִנֵּה, אֲצֵל הַמֶּן שְׂאֲכָלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּמִדְבָּר, מִצִּינוּ שְׁהִיתָה בּוֹ בְּרָכָה גְּדוּלָּה, וְלֹא הָיָה בּוֹ שׁוּם מַחְסוֹר, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּפֶרֶשׁת הַמֶּן: "וַיִּמְדוּ בְעֵמֶר וְלֹא הָעֲדִיף הַמֶּרְבֵּה וְהַמְמַעֵיט לֹא הִחְסִיר, אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ לְקָטוֹ". כְּלוּמַר, הִיתָה בְּרָכָה בְּמֶן, שְׁוֵהַמְמַעֵיט לֹא הִחְסִיר" – דְּהֵינּוּ, אִף מַעֵט מִמֶּנּוּ הִסְפִּיק לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הָאָדָם, בְּבַחֲנֵת "אוֹכֵל קִמְעָה וּמֵת־בְּרֹךְ בְּמַעֲוִי". (יְלִקוּט שְׂמַעוֹנִי, "וַיִּקְרָא" כו).

וְלָכֵן, אוֹמֵר מֶרֶן מֵהַר"ד מְבַעֲלָא, אָנוּ אוֹמְרִים בְּהַגְדָּה: "הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכַפֵּין יִיתִי וַיִּיכּוֹל". כְּלוּמַר, אִם נִזְכֶּה, כִּי אִז "הָא לַחֲמָא עֲנִיא" (=זֶה לַחֵם הָעוֹנֵי) – הַמִּצָּה שְׁלָנוּ – הִיא כְּמוֹ הַמֶּן שְׂאֲכָלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּיִצְיַאת מִצְרַיִם, וְעַל-כֵּן "כָּל דְּכַפֵּין יִיתִי וַיִּיכּוֹל" (=כָּל אֶחָד יִכְנֹס וַיֵּאֲכַל). שְׁכֵן, הַמִּצָּה הִיא בְּבַחֲנֵת "מֶן" – שְׁעֲלִיו חָלָה הַבְּרָכָה, שְׁ"הַמְמַעֵיט לֹא הִחְסִיר" – וּמִמִּילָא לֹא יַחְסֹר לְאִף אוֹרַח מְאוּמָה. עַל-פִּי הָאִמּוֹר מְבֹאֵר מֶרֶן בְּדִרְךְ נִפְלְאָה, מְדוּעַ אָנוּ מְקַדְמִיִם לְבִצּוֹעַ אֶת הַמִּצָּה לְשָׁנִים (=יַחֲזִק), לְפָנֵי שְׂאָנוּ אוֹמְרִים "הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכַפֵּין יִיתִי וַיִּיכּוֹל".

שְׁכֵן, כְּאִמּוֹר, אָנוּ חוֹצִים אֶת הַמִּצָּה לְשָׁנִים – אֶת הַחֲלֵק הַקָּטָן מִשְׂאִירִים בְּקַעֲרָה, וְאֵילּוּ אֶת הַחֲלֵק הַגָּדוֹל אָנוּ מְטַמְּיִנִים לְ"אִפִּיקוּמֶן". וְ"אִפִּיקוּמֶן" – אוֹמֵר מֶרֶן – פִּירוּשׁוֹ הוּא אִפִּיקוּ (=הוֹצִיאוּ) "מֶן" – כְּלוּמַר, הוֹצִיאוּ אֶת הַמֶּן/הַמִּצָּה. וּמַעֲתָה, יֵשׁ לוֹמֵר שְׂמַטְעַם זֶה הַקְּדִימוֹ אֶת הַ"יַחֲזִק", כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת הַשֵּׁם "אִפִּיקוּמֶן", שֶׁהוּא אִפִּיקוּ (=הוֹצִיאוּ) מֶן, כְּדִי שְׁתַּחוּל הַבְּרָכָה עַל הַמִּצָּה, וְאִפְשָׁר יֵהָא לוֹמֵר "כָּל דְּכַפֵּין יִיתִי וַיִּיכּוֹל" (=כָּל אֶחָד יִכְנֹס וַיֵּאֲכַל), כִּי הַבְּרָכָה נִכְנָסָה בְּתוֹךְ הַמִּצָּה כְּמוֹ בְּמֶן. (עַל פִּי "אוֹרַח שֶׁל תּוֹרָה" לְהַר"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) (=כִּי הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם" (=זֶה לַחֵם הָעוֹנֵי שְׂאֲכָלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּאַרְץ מִצְרַיִם))

עַל הַכְּתוּב בְּפִתְיַחַת הַהַגְדָּה שֶׁל פֶּסַח "הָא לַחֲמָא עֲנִיא", מְבֹאֵר בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּךְ (או"ח סימון תעג' סעיף ו'): "וַיִּגְבִּיָּה הַקַּעֲרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַמִּצּוֹת, וַיֹּאמֶר 'הָא לַחֲמָא עֲנִיא', עַד 'מָה נִשְׁתַּנָּה'. אוֹלָם, בְּ"מִגְן אֲבִרָהם" (שם ס"ק כד') כּוֹתֵב, שְׂצָרִיךְ לְהַגִּיד: "כִּהָא (=כְּמוֹ) לַחֲמָא עֲנִיא", עִם כ"ף הַדְּמִיוֹן. שְׁכֵן, אִיךְ נֹאמֵר "הָא לַחֲמָא עֲנִיא" (=זֶה לַחֵם הָעוֹנֵי)? הָרִי אֵינן זֶה אוֹתוֹ הַלַּחֵם מִמֶּשׁ שְׂאֲכָלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, אֲלֹא רַק דוּגְמַת הַלַּחֵם. וְאוֹלָם, מִסִּים וְכוֹתֵב שֵׁם הַ"מִּגְן אֲבִרָהם", שֶׁהִנּוּחַ לּוֹמֵר "הָא לַחֲמָא עֲנִיא", וְלֹא "כִּהָא (=כְּמוֹ) לַחֲמָא עֲנִיא", לֹא הַפְּסִיד.

בְּהַגְדָּה שֶׁל פֶּסַח "יְלִקוּט שְׂמַעוֹנִי" מוּבָא דְבַר נִפְלְאָה, שְׁשֻׁמַע מֵהַרְבַּ הַצַּדִּיק רַבִּי שֵׁם קְלִינְבֵּרְג זצ"ל הִי"ד (שְׁנִהְרַג בְּשׂוֹאָה עַל קִידוּשׁ הַשֵּׁם), שְׂאָמַר שֶׁהַטַּעַם לְפִתְיַחַת הַהַגְדָּה בְּ"כִהָא לַחֲמָא עֲנִיא" הוּא כְּדִי לְהַתְחִיל בְּשֵׁם "הוּיָה". שְׁכֵן, "כִּהָא" הוּא בְּגִמְטְרִיָּה "הוּיָה" (=26). וְעֵינֵן זֶה הוּא עַל-פִּי הַכְּתוּב בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ (אַחֲרֵי מוֹת עֵג), שֵׁם מְבֹאֵר: "שֶׁ"ג' דְּרַגִּין אֵינּוֹן מִתְקַשְׂרִין דָּא בְּדָא: קוּבָהּ, אוֹרֵיתָא וַיִּשְׂרָאֵל" (=שֶׁלֹּשׁ דְּרַגּוֹת אֵלוּ מִתְקַשְׂרוֹת זוֹ בְּזוֹ: הַקְּבָהּ, הַתּוֹרָה וַיִּשְׂרָאֵל).

וַיֵּשׁ לוֹמֵר, כִּי מִטַּעַם זֶה הַתְּחִלָּה הַתּוֹרָה בְּפִסּוּק "בְּרַאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" – שְׁזֶה דְרַגַּת "קוּבָהּ" (=הוּיָה). וְאֵילּוּ סִיוֵם הַתּוֹרָה הוּא "אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל" – שְׁזֶה דְרַגַּת "וַיִּשְׂרָאֵל". וּבְאִמְצַע

יש לנו את כל התורה – שזה דרגת "אורייתא". וזאת, כדי לקשר את ג' הדרגות, "קובה, אורייתא וישראל". וכך הדבר גם בעשרת הדיברות: שם התחיל הקב"ה: "אנכי ה' אלקיך" – שזה דרגת "קובה", וסיים "כל אשר לרעך" – שזה דרגת "ישראל", ובאמצע הם עשרת הדיברות – שהן דרגת "אורייתא". לפי זה יש לומר, כי מטעם זה התחיל המגיד את ההגדה במלה "כהא". שכן, היא כאמור בגמטריה "הייה" – שהוא "קובה". וסיים המגיד את ההגדה ב"גאל ישראל" – שזה דרגת "ישראל". ובאמצע סדר המגיד את ההגדה כף, שהיא כלולה מהתורה שבכתב ומהתורה שבעל-פה – שזה דרגת "אורייתא". וזאת, כדי לרמוז שכלם מתאחדים זה עם זה לנצח נצחים. (אלו תכן דבריו המתוקים של הצדיק רבי שם קלינברג זצ"ל). ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו"

על הפתוב, ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, תמהו המפרשים: וכי מה יכול היה משה רבנו לעשות, מלבד מאשר לתפוס את אומנות האבות הקדושים, ולצעוק ולהתפלל אל ה', בעת צרה זו? שהרי, הם לפניהם, מצרים אחריהם, והמדבר סביב סוגר עליהם! ועוד יותר קשה, מה שצוה אותו ה': "דבר אל בני ישראל ויסעו". שהרי, אם פרעה מאחוריהם והים לפניהם, להיכן יסעו?

ובאר ענין זה ה"אור החיים" הקדוש (על-פי הוהר הקדוש ח"ב קע', ב'), ואמר, שישראל באותה שעה היו נתונים בדין, כמו שלמדנו, שמידת הדין קטרגה לפני הקב"ה, ואמרה: "מה נשתנו אלו מאלו? (הרי) הללו (=המצריים) עובדי עבודה זרה, והללו (=ישראל) עובדי עבודה זרה".

וצריך לדעת, שהקב"ה רוצה מאד לזכות את ישראל בדין, אבל הרי פתוב במשלי (כט', ד'), ש"מלך במשפט יעמיד ארץ" (=דהינו שהמלך (=הקב"ה) חייב לעשות דין ומשפט צדק, ואל לו להפלות ולהיטיב עם ישראל עמו). על-כן, כדי להכריע ולהטות את מידת הרחמים, אמר הקב"ה למשה: "מה תצעק אלי?" הרי אין הדבר תלוי בידי הגם שיש בידי לעשות לכם נס, הנה, מידת הדין מונעת זאת. אולם, יש בידי עצה לכם, כיצד להכניע את מידת הדין, והיא: "דבר אל בני ישראל ויסעו" – שיסעו קדימה, אל תוך הים – כדי להראות את מסירות נפשם. ואמנם, כאשר נכנסו העם לים, והגיעו המים עד חוטמם, נבקעו המים והיו לתרבה. שכן, כאשר ישראל מגלים מסירות נפש, שהיא מעל הטבע, לקפוץ לתוך מי הים – מכניע הדבר את מידת הדין, ויכול הקב"ה לעשות נס מעל הטבע, ולבקוע להם את המים...

"מלפנים ממצרים גאלתנו ה' אלהינו. ומבית עבדים פדיתנו... ומחלאים רעים ורבים ונאמנים דליתנו"

הגאון רבי פינחס חיים הורוביץ, ראב"ד קאסוב זצ"ל, כותב בספרו "בית פינחס", שפעם דרש מרן מהר"י מפעלזא זי"ע ואמר, שהנה כתוב בגמרא (עבודה זרה נה', א'), שייסורין, בשעה שמשגרים אותן על האדם, משביעין אותן שילכו ביום פלוני, ויצאו ממנו ביום פלוני ובשעה פלונית. וזהו שאמר רב יוחנן: "חולאים רעים ונאמנים" (דברים כח', גט) – "רעים" בשליחותן ו"נאמנים" בשבועתן לצאת בזמן שנקבע להם.

אולם, הוסיף מרן מהר"י, כל זה אמור רק באומות העולם, שאצלם הייסורין נאמנים בשליחותם ובשבועתן, ואינם יוצאים מהם, אלא בזמן שנקבע להם. אבל אצל ישראל אין הדבר כן. שכן, ישראל, על-ידי תפילתם לפני הקב"ה, סרים (=יוצאים) החולאים גם בטרם הגיע הזמן שנקבע להם לצאת מן האדם.

וראיה לכך, אומר מרן מהר"י מפעלזא, היא יציאת מצרים. שהרי, בברית בין הבתרים אמר הקב"ה לאברהם (בראשית טו', יג'): "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה". ולמרות זאת הוציאם הקב"ה, ברוב רחמיו וחסדיו, לאחר מאתים ועשר שנים.

וזהו שאנו אומרים בתפילת "נשמת כל חי": "מלפנים ממצרים גאלתנו ה' אלהינו. ומבית עבדים פדיתנו... ומחלאים רעים ורבים ונאמנים דליתנו". ריבוננו של עולם, כמו שהקדמת להוציאנו ממצרים לפני הזמן שנגזר עלינו (=קודם שעברו ארבע מאות שנה), כך גם "ומחלאים רעים ורבים ונאמנים דליתנו" – אנו מתפללים לפניך שתתפא אותנו אף מן החולאים הרעים, קודם הזמן שנגזר להם.

ומסים רבי פינחס: "ושמעתי, שבעת שאמר דברים אלו, המשיך רפואה שלמה לתלמיד חכם גדול". ואילו בנו של מרן מהר"י, כשאמר את דבר התורה הזה, ששמע מפי אביו, המשיך רפואה שלמה לכל החולים שהיו בביתו, וכלם נתרפאו מיד...

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שְׁלֵא אֶחָד בְּלִבָּד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֶלֶּא שְׁבָכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם"

עַל הַפְּתוּב בְּהַגְדָה שֶׁל פֶּסַח, "וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ...". נְתִיגְעוּ כָּל הַמְּפָרְשִׁים לְהַבִּין, לְמִי הַתְּכַוֵּן בְּעַל הַהַגְדָה בְּאוֹמְרוֹ "וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ"? (וּמָהוּ "הִיא", שְׁזֶה לְשׁוֹן נִקְבָה)?

נִקְדִּים לְהַבִּיא מָה שְׁשָׁנִינוּ בְּמִגְרָא (מְגִילָה כ"ט): "תִּנְיָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי (=רֶשֶׁב"י) אוֹמֵר: בֵּא וְרֵא, כִּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁבָכָל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ, שְׁכִינָה עִמָּהֶם. גָּלוּ לְמִצְרַיִם, שְׁכִינָה עִמָּהֶם, שְׁנֵאמַר (ש"א ב'): 'הַנְּגִלָה נִגְלִיתִי אֶל בֵּית אָבִיךָ בְּהִיוֹתֶם בְּמִצְרַיִם...'. (גָּלוּ) לְבָבֶל, שְׁכִינָה עִמָּהֶם, שְׁנֵאמַר (ישעיה מג'): 'לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי (אֶת הַשְּׁכִינָה) בְּבִלָּה'. וְאַף כְּשֶׁהֵם עֵתִידִין לִיגָאֵל (בְּגֵאוּלָה הַעֲתִידָה), שְׁכִינָה עִמָּהֶם, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים ל'): 'וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוֹתֶךָ, וְרַחֲמֶךָ'. 'וְהָשִׁיב' לֹא נֵאמַר, אֶלֶּא 'וְשָׁב', מְלַמֵּד שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁב עִמָּהֶם מִבֵּין הַגְּלוּתִים".

כְּדִי לְהַבִּין אֶת עֲמֻק גְּלוּת הַשְּׁכִינָה, רְאוּי לְדַעַת שֶׁהַשְּׁכִינָה הִיא אוֹר ה', וְהִיא שֶׁרֶשׁ שֶׁל כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְשֵׁם, בְּתוֹךְ הַשְּׁרֶשׁ, מְאוּחָדִים כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּאַחַדוֹת גְּדוּלָה. וְעַל-כֵּן נִקְרָאת הַשְּׁכִינָה גַם בְּתוֹאֵר "כְּנִסַת יִשְׂרָאֵל", כִּיּוֹן שֶׁהִיא כְּנִסַת וְכוּלְלַת בְּתוֹכָהּ אֶת כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וּמִבּוֹאֵר בְּסִפְרֵים הַקְדוּשִׁים, שֶׁהַשְּׁכִינָה הַקְדוּשָׁה נִקְרָאת "שְׁכִינָה", עַל שֵׁם שֶׁהִיא שׁוֹכֶנֶת בְּתַחְתוֹנִים (=בְּעוֹלָם הַזֶּה).

וְעַלֶּיהָ אָמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ, עָלֵיו הַשְּׁלוֹם (תְּהִילִים קיד, ט'): "מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַפְּנִים שְׁמַחָה". שְׁכּוֹן, בְּהִיוֹת הַשְּׁכִינָה כּוּלְלַת בְּתוֹכָהּ אֶת כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הָרִי הִיא בְּבַחֲנֵינָת "אִם הַבְּנִים", הַשְּׁמַחָה בְּגְדוּלַת וְהַצְּלַחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מָה שְׁאִין כֵּן בְּזִמְנֵי הַגְּלוּת, שְׁאֵז מְצַטְעֶרֶת הַשְּׁכִינָה בְּצַעַר בְּנֵיהָ וּמִתְפַּלְלַת עַל שְׁלוֹמָם. כִּמּוֹ שְׁמִבּוֹאֵר בְּדְבָרֵי הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר הַפְּנוּת דְּרוּשֵׁי הַלֵּילָה, דְּרוּשׁ ד'), שֶׁהַשְּׁכִינָה בּוֹכָה וְצוֹעֶקֶת כָּל הַלֵּילָה עַל חֲרָבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל-כֵּן אָמַר הַנְּבִיא יִרְמְיָה (לא, יד'): "קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים רָחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ".

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁלְשְׁכִינָה הַקְדוּשָׁה מְצַד עֲצָמָה אִין לָהּ כְּלוּם, וְעַל-כֵּן הִיא נִקְרָאת דְּלָה וְעֵנִיָה, "דְּלִית לָהּ מִגְרָמָא כְּלוּם". כְּלוּמָר, שְׁאִין לָהּ מְצַד עֲצָמָה כְּלוּם, אֶלֶּא רַק מְמָה שְׁמִקְבְּלַת מִהַקְב"ה, שְׁמִשְׁפִּיעַ לָהּ שְׁפַע רַב טוֹב, כְּדִי שֶׁהִיא תוֹכֵל לְהַשְׁפִּיעַ לְיִשְׂרָאֵל.

עַל-כֵּן, כְּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים, בְּגִלְל מְעַשִּׂיהֶם הַטּוֹבִים, מְשַׁפִּיעַ הַקְב"ה לְשְׁכִינָה שְׁפַע רַב טוֹב שֶׁל חֶסֶד, שְׁיִוֵּרֵד עַל בְּנֵיהָ - עַל עֵם יִשְׂרָאֵל. אוּלָם, אִם יִשְׂרָאֵל אִינָם רְאוּיִים, בְּגִלְל מְעַשִּׂיהֶם הַלֵּא טוֹבִים, אֲזִי מְשַׁפִּיעַ הַקְב"ה שְׁפַע שֶׁל דִּין, רַחֲמָנָא לִיצְלוּ, דְּבַר שְׁגוּרָם שִׁישְׁלוּט דִּין בְּיִשְׂרָאֵל.

אוּלָם, מְגִלָה לָנוּ הַתְּנָא הַקְדוּשׁ רֶשֶׁב"י: "בֵּא וְרֵא, כִּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁבָכָל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ, שְׁכִינָה עִמָּהֶם". כְּלוּמָר, כְּאֲשֶׁר גָּלוּ יִשְׂרָאֵל מִחֲמַת מְעַשִּׂיהֶם וְחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עָשָׂה עִמָּהֶם הַקְב"ה חֶסֶד גְּדוֹל מְאֹד, וְהַגְּלָה אֶת הַשְּׁכִינָה עִמָּהֶם. שְׁכּוֹן, עַל-יְדֵי כֵן שׁוֹמְרַת הַשְּׁכִינָה עָלֵינוּ, עַל בְּנֵיהָ, וּמִתְפַּלְלַת עֲלֵיהֶם שְׁלֵא יִשְׁקְעוּ לְגַמְרֵי בְּתוֹךְ הַגְּלוּת הַמְרָה. וְכֵן מוֹבְטָח לָנוּ, שְׁכִמּוֹ שֶׁהַקְב"ה יוֹצִיא אֶת הַשְּׁכִינָה מִהַגְּלוּת, כֵּן יוֹצִיא הַקְב"ה עִמָּהּ אֶת בְּנֵיהָ - אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְזֶהוּ שְׁמִבּוֹאֵר בְּסִפְרֵים הַקְדוּשִׁים, שְׁסִיבַת הַגְּלוּת הִיא מִחֲמַת גְּלוּת הַשְּׁכִינָה, כְּמִבּוֹאֵר בְּתַקוּנֵי הַזֶּהָר (הַקְדָּמָה א'): "כְּצִפּוֹר נוֹדְדַת מִן קִנְיָה, כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ". "צִפּוֹר", אוֹמֵר הַזֶּהָר, הִיא הַשְּׁכִינָה הַקְדוּשָׁה, אִם הַבְּנִים, שְׁנוֹדְדַת מִמְּקוֹמָהּ, מִחֲמַת עֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּמּוֹ שְׁכָתוּב (ישעיה נ, א'): "בְּעֲוֹנוֹתֵיכֶם נִמְכַרְתֶּם וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחְתֶּם אִמְכֶם" (=הִיא הַשְּׁכִינָה). וְעַלֶּיהָ אוֹמֵר הַפְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ח, ט'): "וְלֹא מְצָאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ". שְׁכּוֹן, הִיא גוּלָה וְנוֹדְדַת מִמְּקוֹם לְמְקוֹם. וּמִבּוֹאֵר בְּזֶהָר הַקְדוּשׁ (בְּשַׁלַּח נה'): "וְכֵד תִּתְהַדָּר כְּנִסַת יִשְׂרָאֵל לְאַתְרֵיהָ, כְּדִין יְתוּב מְלָפָא קְדִישָׁא לְצִיּוֹן לְאַתְרֵיהָ" (=כְּאֲשֶׁר תַּחְזוֹר כְּנִסַת יִשְׂרָאֵל/הַשְּׁכִינָה לְמְקוֹמָהּ, אֲזִי יִשׁוּב הַמֶּלֶךְ הַקְדוּשׁ/הַקְב"ה לְצִיּוֹן -

למקומו לבית המקדש (במהרה בימינו אמן!). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)
"הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים" (=זה לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים)

על הכתוב, "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים", שואלים המפרשים, מדוע תקנו לנו חז"ל להתחיל את ההגדה בלשון **ארמית**? שהרי ידוע, שאין המלאכים מפירים ויודעים לשון **הארמית**, כמבואר בגמרא (שבת יב'): "אמר רבי יוחנן... אין מלאכי השרת מפירין בלשון **ארמי**". אם כן, איך יעלו התפילות והתשבחות שלנו לפני כסא הכבוד? שהרי, המלאכים הם שמעלים את התפילות שלנו לפניו יתברך...

כ"ק אדמו"ר מרן מהרי"ד מבעלזא זיע"א מביא ביאור נפלא על-כך, על-פי הכתוב בגמרא (שבת יב', מתורגם, בתוספת ביאור): "אמר רבה בר בר חנה: כאשר הלכנו אחרי רבי אליעזר לבקר את החולה, ברח רבי אליעזר את החולה ואמר לו: 'המקום יפקדך לשלום', ואחר-כך ברח ואמר לו בלשון **ארמית**: 'רחמנא ידכרינך לשלום'" (=הרחמן יזכור אותך לשלום).

ומקשה שם הגמרא ושואלת, איך נהג כך רבי אליעזר? והלא "אמר רב יהודה: לעולם אל (=לא) ישאל אדם צרכיו בלשון **ארמי**. (שכן), אמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון **ארמי**, אין מלאכי השרת נזקקין לו, (מפניו) שאין מלאכי השרת מפירין בלשון **ארמי**". אם כן, אין מי שיעלה את תפילתו לפני שוכן מרומים.

אלא, מתרצת שם הגמרא, ואומרת: "חולה - דשכינה עמו. דאמר רב ענן, אמר רב: מנין ששכינה סועד(ת) את החולה? שנאמר (תהילים מא'): 'ה' יסעדנו(=עוור לחולה) על ערש דוי'". (כלומר, כאשר האדם חולה, השכינה נמצאת עמו, וסועדת/עוזרת לו בחוליו). הנה, מבואר מדברי הגמרא, שכאשר השכינה שורה ונמצאת עמנו, מותר להתפלל בלשון **ארמית**, כי איננו צריכים את המלאכים שיעלו את תפילותינו לפניו יתברך. שהרי, הקב"ה בכבודו ובעצמו שומע את תפילותינו, בלי שום אמצעי(=מתוך).

והנה, צריכים אנו לדעת, שבכל ליל פסח זוכים ישראל להארה גדולה ועצומה ולגילוי השכינה. שכן, ליל הפסח הוא ליל שימורים, ליל גדול ונורא המשומר מכל המזיקים, שמחמת אורו הגדול, המזיקים והקליפות בורחים ונסים ממנו במורא ופחד, כמו שאנו אומרים בהגדה של פסח: "ובמורא גדול" - זו גילוי שכינה".

לכן, בכונה תחילה יסד בעל ההגדה את המאמר הראשון של ההגדה בלשון **ארמית**, כדי ללמדנו את היסוד החשוב הזה, שבלי הסדר אנו זוכים לגילוי השכינה, ולכן מותר לנו להתפלל גם בלשון **ארמית**. שכן, כאמור, הקב"ה בכבודו ובעצמו שומע את תפילותינו על הגאולה, כמו שאנו אומרים: "השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין" (=עכשיו אנו כאן, אך בשנה הבאה נהיה בארץ ישראל. עכשיו אנו עבדים, לשנה הבאה בני חורין/נגאליים), במהרה בימינו אמן!

והנה, בענין זה מבאר הגה"ק החיד"א בספרו "שמחת רגל" על ההגדה (פסקא "הא לחמא עניא", בשם בעל "גליא רינא"), שבגלל יעקב אבינו, שהביא וגרם ללשון **ארמית** בתורה, ירדו ישראל לגלות מצרים. שהרי, כאשר הקים יעקב גלעד מאבנים, כתוב בתורה: "ויקרא לו לבן (לגל האבנים) **יגר שהדותא**, ויעקב קרא לו גלעד". וכפי דבריו הקדושים של החיד"א: "בשביל שהביא יעקב לשון תרגום בתורה, לבן קראו **יגר שהדותא**, ויעקב קרא לו גלעד, בשביל כך באו ישראל בגלות מצרימה דוקא. וזה שאמר הכתוב בפרשת 'וישב': 'וישאו (אחי יוסף) עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט הולכים להוריד מצרימה... (וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים)'. רצונו לומר, שבאו מגלעד, הואיל ויעקב הביא גלעד, לשון תרגום (=ארמית) בתורה, לכן הוכרח יוסף לרדת מצרימה".

על-פי האמור מפרש ה"לב אריה" (בשם גדול אחד) את הכתוב (דברים כו', כה'): "**ארמי** אבד אבי וירד מצרימה". דהינו, "**ארמי**" בשביל הפירוש בלשון **ארמית** שהביא "אבי", הוא יעקב אבינו, בתורה, "וירד מצרימה" הוכרח יעקב אבינו לרדת מצרימה לגלות. ומוסיף ה"לב אריה": "וזה שאמר בעל ההגדה: 'וירד מצרימה מלמד שהיה אנוס על פי הדיבור'... רצונו לומר, בשביל שדבר יעקב אבינו לשון **ארמית** עם לבן, לכן היה אנוס על פי הדיבור, היה אנוס וחיב 'על פי' (=בגלל) הדיבור הזה לרדת מצרימה...".

ומעתה, אומר החיד"א, "מטעם זה התחיל המגיד את ההגדה בלשון ארמית ("הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים"), לרמוז שבשביל לשון **ארמית** שגרם יעקב להביא בתורה, ירדו ישראל למצרים".

שבת שלום וחסד שמתחילת כל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה" (ו' ו')

אוֹמְרִים חו"ל, שֶׁעַל-יְדֵי הַחֲטָא מִסְתַּלְקֶת הַנְּשָׁמָה מִן הָאָדָם, וְרַק הַנֶּפֶשׁ שֶׁלּוֹ נִשְׁאֲרֶת, וְלִפְיֶכָּךְ אֵין לְאוֹתוֹ אָדָם סִיוֵעַ מִשְׁמַיִם כְּדֵי לְהַתְקַדֵּשׁ בַּחֲזָרָה כְּרֵאוּי.

בְּעֵינֵינוּ זֶה אוֹמֵר הַ"פְּנִיִם יְפוֹת": כְּתוּב בַּמִּשְׁלֵי (טו', כח'): "וַנִּרְגֵן מִפְּרִיד אֱלוֹהִי". "נִרְגֵן" הוּא נוֹטְרִיקוֹן שֶׁל – נֶפֶשׁ, רוּחַ, גּוּף, נִשְׁמָה. דְּהִינוּ, בְּשַׁעַת הַחֲטָא מִתְגַּבֵּר גּוּף הָאָדָם, וּמוֹשֵׁל עַל הַנֶּפֶשׁ וְהַרוּחַ, וּמִפְּרִיד בֵּינָם לְבֵין הַנְּשָׁמָה, וְאֵז הַנְּשָׁמָה מִסְתַּלְקֶת. וְזֶהוּ "נִרְגֵן" – נֶפֶשׁ, רוּחַ, גּוּף, נִשְׁמָה. כְּלוּמַר, הַגּוּף מִפְּרִיד בֵּין הַנֶּפֶשׁ וְהַרוּחַ לְבֵין הַנְּשָׁמָה, וּמִמִּילָא הַגּוּף הוּא "מִפְּרִיד אֱלוֹהִי" – מִפְּרִיד אֶת אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם – הַנְּשָׁמָה – שֶׁהִיא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל.

זוֹ גַם כּוֹנֵת הַכְּתוּב בְּפֶסוּק: "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חִפְשׁ כָּל חֲדָרֵי בֵטֶן" (מִשְׁלֵי כ', כו'). הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל הִיא בְּבַחֲיַנֵּת "נֵר ה'". וּבְאִמְצָעוֹת "נֵר" זֶה (הַנְּשָׁמָה), יְכוֹל הָאָדָם לְהַאִיר אֶת הַ"חֲשֻׁכוֹת" שָׁבוּ, וְלַחֲפֹשׁ כָּל חֲדָרֵי בֵטֶן. כְּלוּמַר לְחַפֵּשׁ וּלְמַצּוֹא אֶת הָרַע שֶׁבְּקִרְבוֹ וּלְבַעֲרוֹ. לְכֵן מְזַהְרִים אוֹתָנוּ חו"ל מִפְּנֵי הַחֲטָא, שֶׁכֵּן אֵז כְּאִמּוֹר מִסְתַּלְקֶת מִן הָאָדָם הַנְּשָׁמָה, וְהָאָדָם מְאֻבָּד אֶת אוֹתוֹ "נֵר ה'" שֶׁבְּקִרְבוֹ, הַמַּאִיר אֶת הַגּוּף, וְעוֹזֵר לוֹ לְהַתְגַּבֵּר עַל הַיֵּצֵר וְלַעֲבוֹד אֶת ה' כְּרֵאוּי.

וְעַל פֶּן מְזַהְרִיהָ אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: "אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה", כְּלוּמַר אֵשׁ הַנְּשָׁמָה תּוֹקֵד תָּמִיד עַל הַמִּזְבֵּחַ (=עַל הָאָדָם שְׁזוֹבַח אֶת יְצָרוֹ עַל-יְדֵי כַח הַנְּשָׁמָה). "לֹא תִכְבֶּה" – וְלֹא יַעֲשֶׂה עֲבִירוֹת וַיִּגְרוֹם חֵס וְחִלְיָה שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ הַנְּשָׁמָה, וַיִּכְבֶּה כּוֹ "נֵר ה' הַחֲפֹשׁ כָּל חֲדָרֵי בֵטֶן". (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְהֵ"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "צִיּוֹן בְּמִשְׁפֵּט תִּפְדֶּה וְשָׁבִיָּה בְּצַדִּיקָה" (לְקִרְאת פֶּסַח)

עַל הַכְּתוּב בַּמִּדְרָשׁ (וַיִּקְרָא רַבָּה ו', ג'): "אֵין כָּל הַגְּלוּיּוֹת הִלְלוּ מִתְכַּנְּסוֹת אֶלָּא בְּזִכּוֹת מִשְׁנֵיּוֹת... " (כְּפִי שְׁכָתוּב) 'כִּי יִתְנוּ בְּגוּיִם עֵתָה אֶקְבָּצֶם'" (הוֹשַׁע ח', י'). פֶּרֶשׁ הַ"מִּתְנּוֹת כְּהוֹנָה", כִּי 'יִתְנוּ' הוּא מְלִשׁוֹן מִשְׁנָה (בְּאֲרַמִּית). וְלִכֵּן "כִּי יִתְנוּ" – כְּאִשֵּׁר יִתְנוּ/יַעֲסִקוּ בַּתּוֹרָה שְׁבַע-פֶּה, יִתְקִים "עֵתָה אֶקְבָּצֶם" – הַקִּב"ה יִקְבֹּץ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּגְאֵלֵם. וְעַל-כֵּךְ אוֹמֵר הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה (יִשְׁעִיָּה א', כו'): "וְאִשְׁבִּיבָה שְׁפִטִּיָּךְ כְּבָרְאִשְׁנָה וַיַּעֲצִיךְ כְּבַתְּחִלָּה... צִיּוֹן בְּמִשְׁפֵּט תִּפְדֶּה וְשָׁבִיָּה בְּצַדִּיקָה" – דַּעוֹ לְכֶם, אוֹמֵר הַנְּבִיא לְיִשְׂרָאֵל, הַגְּאוּלָּה תְּבוֹא בְּזִכּוֹת "צִיּוֹן בְּמִשְׁפֵּט תִּפְדֶּה וְשָׁבִיָּה בְּצַדִּיקָה" – בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה שְׁבַע-פֶּה. שְׁכֵן, "צִיּוֹן בְּמִשְׁפֵּט תִּפְדֶּה" בְּגַמְטְרִיָּה "תְּלִמוּד יְרוּשָׁלַיִם". וְאִילוֹ "וְשָׁבִיָּה בְּצַדִּיקָה" בְּגַמְטְרִיָּה "תְּלִמוּד בְּבִלִי", וּבְזִכּוֹת אֵלוֹ תְּבוֹא הַגְּאוּלָּה הָעֲתִידָה, בְּמַהְרָה בְּיַמֵּינוּ, אָמֵן.

וְלִכֵּן אָמְרוּ חו"ל בְּגַמְרָא: "בְּנִיסַן נִגְאָלוּ, וּבְנִיסַן עֲתִידִין לִיגְאָל, מִנָּא לָן? (=מֵאִיפָה יוֹדְעִים זֹאת?) דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת יב'): לִיל שְׁמָרִים הוּא לֵה". לִילָה הַמְּשֻׁמֵּר וּבֹא מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית... לִילָה הַמְּשֻׁמֵּר... מִן הַמְּזִיקִין". כְּלוּמַר, זֶהוּ לִילָה הַמְּשֻׁמֵּר לְכָל הַגְּאוּלוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מֵאֵז הַבְּרִיאָה וְעַד סוֹף הַדּוֹרוֹת.

נִמְצָא, שְׁכֵמוֹ שֶׁנִּגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם (בְּלִיל פֶּסַח), כְּדֵי שִׁיקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה שְׁבַע-פֶּה, כֵּךְ עֲתִידִים הֵם לְהִיגְאָל בְּגְאוּלָּה הָעֲתִידָה בְּלִיל פֶּסַח, שֶׁהוּא לִילָה הַמְּשֻׁמֵּר וְעוֹמֵד לְגְאוּלָּה הָעֲתִידָה, בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה שְׁבַע-פֶּה. וְלִכֵּן עֵיקַר הָעֲבוּדָה בְּלִיל הַפֶּסַח/לִיל הַסֵּדֶר, הוּא ב'פֶּה סֵחַ" – כְּדֵי לְעוֹרֵר אֶת "הַמְּלָכוֹת" – אֶת מְלָכוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁעַל-יְדֵי יֵאִיר הָאוֹר הַגְּדוֹל שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁבַע-פֶּה נִזְכָּה לְגְאוּלָּה הַשְּׁלֵמָה.

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף מָה שְׁכָתָב הַרְה"ק רַבִּי נִפְתָּלִי צְבִי מְרַאפְּשִׁיץ זִיע"א, בְּסִפְרוֹ "זֶרַע קֹדֶשׁ" (פִּינְחָס קכ"ה): "בְּמִצְרַיִם גָּבַר הַיֵּצֵר הָרַע, וְנִכְנַס ב'–ב' מִמִּי"ן (=ב'–2 אוֹתִיוֹת מ'), וְנַעֲשֶׂה מִצְרַיִם". כְּלוּמַר, הַמְּלָה "מִצְרַיִם" יֵשׁ בְּמִרְכָּזָה יֵצֵר, הַמִּפְּרִיד בֵּין מ' פְּתוּחָה לְבֵין מ' סְתוּמָה.

וְנִתְיַגְעוּ כָּל הַמְּפָרְשִׁים לְהַבִּין אֶת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַרְה"ק רַבִּי נִפְתָּלִי צְבִי. שְׁכֵן, וְכִי מָה עֵינֵינוּ שֶׁל שְׁתֵי הַמִּמִּי"ן, שֶׁהַיֵּצֵר נִכְנַס וּמִפְּרִיד בֵּינֵיהֶם ("מִצְרַיִם").

וּפְרֵשׁ הַרְה"ק רַבִּי נִפְתָּלִי צְבִי אֶת כּוֹנֵתוֹ בְּמִקּוּם אַחֵר (שֵׁם פְּרֵשֶׁת בֵּא, דף נו'), וְכִלְשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה: "עַל דְּרָךְ, שֶׁפְּרֵשֶׁתִי

מה שהתחילו חז"ל (את) המשניות ב-**מ"ם** פתוחה - **מאימתי** קורין את שמע בערבית' - וסימו (את המשניות) ב-**מ"ם** סתומה - 'י עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום' - כי **מ"ם** פתוחה מורה על הדיבור, כשאדם פותח פיו לדבר אות **מ"ם**, כל זמן שלא סותם את פיו, לא גמר (את) אמירת (ה)אות **מ"ם**, שהאות (**מ"ם**) אינו נגמר בדיבור (אלא) רק גם בסתימת פיו. ולכן **מ"ם** בגמטריה פ' (והוא) רומז לפה. ולכן פתחו (חכמינו) ז"ל המשניות ב-**מ"ם** פתוחה (**מאימתי** קורין את שמע), שבזה (=בדברי תורה) תפתח פיה. וסימו (את המשניות באות) ב-**מ"ם** סתומה ('יי יברך את עמו בשלום'). לומר (לך) לאחר שסימת דברי תורה, סתום פיה, כמו אות **מ"ם** שנגמר בסתימת פה. אבל כשחם וחלילה היצר הרע נכנס בין הממ"ן. (דהינו), לאחר ש(האדם) פתח פיו, אינו מניח (לו היצר) לסתום תיכף, רק שידבר (האדם) גם פן דברים האסורים לדבר, (וזהו)...אותיות 'יצר' נכנס בין ב' הממ"ן, ונעשה אותיות **מצרים**."

(כאשר נתבונן במלה **מצרים**, נראה פי נמצאות בתוכה האותיות "יצר", המפרידות בין שתי אותיות - מ' פתוחה ו-ם' סתומה - כאשר האות מ' הראשונה הפתוחה מרמזת על התחלת התורה שבעל-פה "מאימתי קורין את שמע", ולעומת זאת, האות ם' הסתומה רומזת על סוף התורה שבעל-פה "יי יברך את עמו בשלום").

ענין זה מובא גם בספר "דבש השדה" (דף לב'), שיחת קדש של הרה"ק רבי ישעיה אבדק"ק ראפשיץ, חתנו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א: "והיה מרגלא בפיי מורי, חמי זצלה"ה: התורה שבעל-פה מתחילה ב-**מ"ם** פתוחה ומסתימת ב-**מ"ם** סתומה, התחלה 'מאימתי', ומסימת 'בשלום', (שפן) רמזו לנו בזה חכמינו ז"ל, כי כמו מבטא ה-**מ"ם** הוא מתחילת בפתיחת שפתים ומסתימת בעצומת השפתים, כמו כן תהיה התורה בין שני הממ"ן, שלא נפתח לדבר שום דבר, וזלת התורה הקדושה, ובסיום הלימוד נעצום שפתינו."

וצריך להבין ענין זה. שפן, וכי מה הקשר בין גלות מצרים לענין ה"יצר", המפריד בין שני ה"ממ"ן של התחלת התורה שבעל-פה ("מאימתי"), ועל סיומה ("בשלום")?

אולם, על-פי מה שבארנו מובן הדבר, שהרי תכלית גלות מצרים היתה כדי לזכך את ישראל בכור הברזל, כדי שיזכו לקבל את התורה שבעל-פה. והנה, ידוע מה שאמר שלמה המלך (קהלת ו', יד): "זה לעומת זה עשה האלקים". כלומר, בכל ענין של קדושה, הקליפה/הטומאה מתנגדת תמיד לקדושה, בבחינת זה לעומת זה.

על-פן כיון שגלות מצרים היתה הכנה וזיכוף לקראת קבלת התורה שבעל-פה. התנגדה הקליפה בכל כוחה לענין זה של התורה שבעל-פה. ולכן נרמז בשם "מצרים", שהיצר שם מפריד בין שתי אותיות ה-מ' של תחילת התורה שבעל-פה ובסיומה. שפן, כל רצונה של הקליפה היא למנוע בעדנו לסים את לימוד התורה שבעל-פה. ולכן, "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח". כלומר, כל המרבה "לספר" בפה בבחינת התורה שבעל-פה "ביציאת מצרים", הינו ביציאת אותיות "יצר" מתיבת **מצרים**, המפרידה בין שני הממ"ן של התורה שבעל-פה - "הרי זה משבח" - כיון שזאת עבודת הלילה הזוהר-ליל הסדר) לעורר את הקדושה של התורה שבעל-פה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) (המשך המאמר בהרחבה באתר "בני ציון")

והקטיר תכהן את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח לה''' (אי ט')

הצדיק רבי אהרן מבעלז התיתם מאמו כשהיה תינוק כבן שלש. רוב שנות הילדות שהה בבית סבו, רבי יהושע, ולמד ממנו דרכי תורה וחסידות.

בעודו ילד רך בשנים, נכנס פעם אהרלה אצל סבו, רבי יהושע, ובקש ממנו שיעניק לו מטבע של כסף בכל אחת מידי. שאל אותו רבי יהושע בחיבה: למה לך מטבעות כסף? כלום חסר לך משהו בביתי? השיב הילד תוך כדי התרפקות על סבו: ברצוני לאסוף לי סכום כסף גדול. ומה תעשה בכסף שתאסוף? - שאל רבי יהושע, כשהוא מחבק ברוך את נכדו.

אקנה בכסף ספרים - השיב הילד בנימה של עליצות. אילו ספרים בדעתך לקנות? הוסיף ושאל רבי יהושע, כשהוא מלא התפעלות מן הבקשה המפתיעה של נכדו, רך השנים. ספרים שכבר חוברו, וספרים העתידים להתפרסם - השיב הילד בקול מתנגן, והוסיף כלאחר-יד: אני באמת אוהב ספרים! רבי יהושע החליק את ידו הימנית על ראש נכדו, וקרא: ומה תעשה בכסף ששיבוא המשיח, ולא יתחברו עוד ספרים? אהרלה הקטן הרהר רגע קט, ואחר-כך אמר: כשיבוא המשיח הרי יבנה בית המקדש, ואז אקנה בכספי קרבות. רבי יהושע נרגש מאד מהשגותיו של נכדו האהוב, והושיט לו חפץ מטבעות, באומר: מטבעות אלה מגיעים לך על דברי החכמה שהשמעת לי זה עתה. הלאי שתזכה לקנות בכסף הזה קרבות לעבודת הבורא יתברך...

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום וחסד לכל המתפללים!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

דצ"ך עד"ש באחא"ב (=דָם צְפַרְדֵּעַ פִּינִים...)

כ"ק האדמו"ר מֶרֶן רַבִּי אֶהֱרָן מִבְּעַלְזָא זִיע"א כְּשֶׁהָיָה מִגִּיעַ בְּלֵיל הַסֹּדֵר לִפְתּוֹב, "רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בְּהֶם (=בְּעֶשֶׂר הַמְּכּוֹת) סִימָנִים: דצ"ך עד"ש באח"ב", הָיָה אוֹמֵר אֶת הַסִּמָּנִים (דצ"ך עד"ש באח"ב) בְּקוֹל דְּמָמָה דָּקָה, אֵךְ בְּהַתְּלַבּוֹת אֵשׁ קֹדֶשׁ, כְּמוֹ כַּהֵן גְּדוֹל, הַשּׁוֹפֵף תְּפִילָתוֹ לִפְנֵי הַקֶּב"ה, וְהָיָה מְפָרֵשׁ אֶת הַסִּמָּנִים בְּדֶרֶךְ אֲזַהָרָה כְּנֶגֶד שְׂרוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ הָרָשָׁע, הֵלֵא הוּא הַיָּצֵר הָרָע, וְכֵךְ הָיָה אוֹמֵר: "דצ"ך" הוּא לְשׁוֹן דִּיצָה וְשִׁמְחָה. "עד"ש" הוּא עֶשׂוֹ הָרָשָׁע שֶׁמְכַר אֶת בְּכוֹרְתוֹ תְּמוּרַת גְּזִיד עֲדָשִׁים. וּבְכֵן "דצ"ך עד"ש": שְׁמַח לְךָ עֶשׂוֹ, אֲבָל דַּע לְךָ: "באחב" – דְּהִינוּ, יָבוֹא הַסּוֹף הַמֵּר שֶׁלְךָ, שְׂאֵז תִּצְטָרֵךְ לְשַׁלֵּם אֶת חוֹבְךָ. וְהוּו "בא חב" – יִגִּיעַ זְמַנְךָ לְשַׁלֵּם אֶת הַחֹב עַל שֶׁהַפְּלֵת אֶת הָאָדָם בְּרֻשָׁתְךָ. (וּכְפִי שְׂאֵמְרוּ חו"ל (סוּכָה נב): "לְעֵתִיד לְבוֹא, מִבֵּיאוֹ הַקֶּב"ה לִיצֵר הָרָע, וְשׁוֹחֲטוּ בְּפָנֵי הַצְּדִיקִים"). וְאִם כֵּךְ, צְרִיכִים אָנוּ לְהִבְיֵן: וְכִי מָה הַקָּשֶׁר שֶׁל לֵיל הַסֹּדֵר, לְמַפְלַתוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ הָרָשָׁע, הוּא אָדוּם, שֶׁבְּגָלוּתוֹ הַקָּשָׁה אָנוּ נִמְצָאִים כְּעֵת.

נִקְדִים תַּחֲלִילָה לְהַבִּיא שִׁיחַ שְׂרָפִי-קֹדֶשׁ, מָה שֶׁסִּפֵּר חֲסִיד אֶחָד, שֶׁשָּׁמַשׁ בְּקֹדֶשׁ אֶת הַרְה"ק מֵאַפְטָא זִיע"א, בַּעַל הַ"אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל", וְשָׁמַע אוֹתוֹ אוֹמֵר: "טְעַמְתִּי מִן הַ"יוֹהֵךְ" (=מֶרֶק בְּאִידִישׁ) בְּלֵיל פֶּסַח, וְהִיתָה לִי מְזַה שְׁמִירָה כָּל הַשָּׁנָה...". וְכִשְׁשָׁמַע סִיפּוֹר זֶה רַבּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ חֲסִיד, הַרְה"ק דּוֹד מֵטְאָלְנָא זִיע"א, הִשִּׁיב לוֹ תִיכָף וּמִידָ, וְאָמַר, שֶׁהַרְה"ק מֵאַפְטָא זִיע"א, טָמֵן, כְּדַרְכּוֹ בְּקֹדֶשׁ, דָּבַר עָמוּק בְּשִׁיחַת הַחוּלִין שֶׁלוֹ עַל הַמֶּרֶק. שָׁפֵן, עַל-פִּי הַיְדוּעַ מְדַבְּרֵי הַמְּקוֹבְלִים, הַשֵּׁם "יוֹהֵךְ" הוּא שֵׁם שֶׁל (מִלְאָךְ) שְׁמִירַת הַדֶּרֶךְ, וְהוּא יוֹצֵא מִסּוֹפֵי הַתִּיבוֹת (תַּהֲלִים צא): "כִּי מִלְאָכִין יִצְוֶה לְךָ לְשִׁמְרֵךְ בְּכָל דְּרָכֶיךָ".

וְעַל-כֵּךְ רָמַז הַרְה"ק מֵאַפְטָא בְּדַבְּרֵי קוֹדֶשׁוֹ, כְּאֲשֶׁר טָעַם מִן הַיוֹהֵךְ (=מֶרֶק) בְּלֵיל פֶּסַח. שָׁפֵן, כִּידוּעַ, לֵיל פֶּסַח הוּא מְשׁוּמֵר מִן הַמְּזִיקִים (כְּפִי שְׂאוּמְרִים חו"ל (פּסחים קט), "לִילָה הַמְּשֻׁמֵּר וּבָא מִן הַמְּזִיקִין"), וּבְלִילָה זֶה מֵאִיר שֵׁם הַשְּׁמִירָה "יוֹהֵךְ". וְכִאֲשֶׁר טָעַם הַרְה"ק מֵאַפְטָא מִשֵּׁם הַשְּׁמִירָה "יוֹהֵךְ" בְּלֵיל פֶּסַח, הִיתָה לוֹ שְׁמִירָה מְזַה כָּל הַשָּׁנָה...

וּמִקּוֹר לְדַבֵּר זֶה, (שֶׁבְּלִיל פֶּסַח מֵתְעוֹרֵר הַשֵּׁם "יוֹהֵךְ") הוּא מְדַבְּרֵי הַרְמ"א, שֶׁכָּתַב בְּ"דַרְכֵי מוֹשֶׁה" (סִימָן תַּעֲג' ס"ק יח), שֶׁמִּנְהַג יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּשַׁעַת הַסֹּדֵר, כְּאֲשֶׁר מִגִּיעִים לְ"דָם וְאֵשׁ וְתַמְרוֹת עֶשֶׂן", שׁוֹפְכִים מִכּוֹס הַיַּיִן ג' פְּעָמִים, (כְּנֶגֶד "דָם וְאֵשׁ וְתַמְרוֹת עֶשֶׂן"). וְכֵן, גַּם כְּשֶׁמְזַכֵּיר אֶת עֶשֶׂר הַמְּכּוֹת, צָרִיךְ לְזָרוֹק עוֹד עֶשֶׂר פְּעָמִים מִן הַיַּיִן, כְּנֶגֶד כָּל מְכָה וּמְכָה, וְעוֹד ג' פְּעָמִים יֵשׁ לְשַׁפּוֹף כְּנֶגֶד רֵאשֵׁי הַתִּיבוֹת שֶׁל הַמְּכּוֹת "דצ"ך עד"ש באח"ב" – הָרִי שֶׁקְּבָלְנוּ יו" (=16) פְּעָמִים זְרִיקוֹת שֶׁל הַיַּיִן.

וְהוֹסִיף עַל-כֵּךְ הַ"דַּרְכֵי מוֹשֶׁה" בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה, וְאָמַר: "וְנִרְאָה (לִי), שְׂרוּמְזִים כְּאֵן (חו"ל), (לְכָךְ) שֶׁחֲרַבּוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה נִקְרָא(וּת) "יוֹהֵךְ", וְהוּא מִלְאָךְ הַמְּמוֹנָה עַל הַנִּקְמָה, כִּידוּעַ לְמְקוֹבְלִים".

וְיֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁכְּוֹנְתוֹ שֶׁל הַ"דַּרְכֵי מוֹשֶׁה" הִיא, שֶׁצּוֹרֵת הַחֲרַב שֶׁל הַקֶּב"ה הִיא יו", כְּאֲשֶׁר הָאוֹת י' הִיא צּוֹרֵת הַיְדִית שֶׁל הַחֲרַב, וְהָאוֹת ו' הִיא אֶרֶךְ הַחֲרַב שְׁבָה מְכִים. כְּפִי שְׂאוּמֵר הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ (שׁוֹפְטִים רַעֲד): "חֲרַב דְּקוֹב"ה – י' רִישָׁא דְחֲרַבָּא, ו' גּוּפָא דְחֲרַבָּא (=בְּחֲרַבּוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה, י' הִיא רֵאשִׁית הַחֲרַב (=הַיְדִית), וְהָאוֹת ו' הִיא גּוּף הַחֲרַב).

וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר רִוְצָה הַקֶּב"ה לְהַכּוֹת אֶת הָרָשָׁעִים, הוּא אוֹמֵר לְחַרַב "הֵךְ". וְהַחֲרַב, שֶׁהִיא כְּאֵמֹר בְּצוֹרֵת יו, מְצַטְרֶפֶת לְ"הֵךְ", וְנַעֲשֶׂה מְזַה הַצִּירוֹף "יוֹהֵךְ", שֶׁהוּא כְּאֵמֹר מִלְאָךְ הַשְּׁמִירָה בְּדֶרֶךְ, וְהוּא מִלְאָךְ הַמְּמוֹנָה עַל הַנִּקְמָה בְּרָשָׁעִים.

הִנֵּה כִּי כֵן, מִבּוֹאֵר הַיֵּטֵב, מָה שְׂאֵמֵר הַרְה"ק מֵאַפְטָא זִיע"א בְּדַבְּרֵי קוֹדֶשׁוֹ, שֶׁ"טָעַם" מִן הַ"יוֹהֵךְ" בְּלֵיל הַסֹּדֵר. שָׁפֵן, שֵׁם זֶה מֵתְעוֹרֵר בְּלֵיל הַסֹּדֵר, עַל-יְדֵי יו" (=16) הַזְּרִיקוֹת שְׂאֵנוּ זוֹרְקִים מִן הַיַּיִן, וְעַל-יְדֵי כֵךְ נִמְשַׁכֵּת לָנוּ שְׁמִירָה לְכָל הַשָּׁנָה.

יְדוּעַ וּמְפֹרָסִם מָה שְׁמִבּוּאָר בְּכַתְּבֵי הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר הַמִּצּוֹת פ'ר עַקב), שְׁתַּכְלִיל גְּלוּת מִצְרַיִם הִיְתָה לְהוֹצִיא "יָקָר מְזוּלָל" (=לְהוֹצִיא אֶת הַחֶלֶק הַטוֹב מִתּוֹךְ הָרַע), דְּהִינּוּ לְבָרֵר מִשֵּׁם (=מִמִּצְרַיִם) אֶת **נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה** אֲשֶׁר נִפְלוּ לְשֵׁם **בַּחֲטָא** אָדָם הָרִאשׁוֹן. וְהִבִּיא שֵׁם הָאֲרִיז"ל אֶת מֵאֲמָר חו"ל (בְּרִכּוֹת ט'): "וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם – אָמַר ר' אֲמִי: מְלַמֵּד שְׁעֵשׂוּהָ כְּמִצּוּדָה... וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר שְׁעֵשׂוּהָ כְּמִצּוּלָה (=מִים עֲמוּקִים) שְׂאִין בָּהּ דְּגִים", וְהַכּוֹנֵה הִיא שְׁהוֹצִיאוּ מִשֵּׁם אֶת **כָּל נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה** שֶׁנִּפְלוּ בַּחֲטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן, עַד שְׁעֵשׂוּהָ כְּמִצּוּלָה שְׂאִין בָּהּ "דְּגִים", שֶׁהֵם **נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה**.

וּבַעֲנֵן **חֲטָא** אָדָם הָרִאשׁוֹן כּוֹתֵב הִרָה"ק רַבֵּי נִפְתָּלִי מְרַאפְשִׁיץ זי"ע, בְּסִפְרוֹ "יָרַע קִדְשׁ", שְׂאֲכִילַת מִצָּה בְּלֵיל פֶּסַח וּמִצּוֹת שְׁתֵּית ד' (=4) כּוֹסוֹת יַיִן, בָּאוּ כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת **חֲטָא** אָדָם הָרִאשׁוֹן, שְׂאֲכַל מֵעֵץ הַדַּעַת. וְכִידוּעַ, כָּל הַנְּשָׂמוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָיוּ כְּלוּלוֹת בְּתוֹךְ אָדָם וְחָוָה כְּשֶׁאֲכָלוּ מֵעֵץ הַדַּעַת, וְלָכֵן נִגְזְרָה **גְּזִירַת מוֹת** עַל כָּל הַנְּבָרָאִים, וְכָל אֶחָד בְּעוֹלָם צָרִיד לְתַקֵּן אֶת חֶלְקוֹ בַּחֲטָא עֵץ הַדַּעַת.

וְהִנֵּה שְׁנֵינוּ בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת מ'): "תְּנִיָּא: אֵילָן שְׂאֲכַל מִמֶּנּוּ אָדָם הָרִאשׁוֹן – רַבֵּי מֵאִיר אֹמְרֵי: גִּפֵּן הִיְתָה (=הָאֵילָן)... רַבֵּי יְהוּדָה אֹמְרֵי: חֲטָה הִיְתָה...".

אִם כֵּן, נִמְצָא שְׂכַל אֶחָד צָרִיד לְתַקֵּן אֶת **חֲטָא** אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּשְׁנֵי דְבָרִים אֱלוֹ – חֲטָה וַיִּין, וְלָכֵן מִצְוָה מְדֹאֲרִיתָא (=מִן הַתּוֹרָה) לְאֲכַל מִצָּה, שְׁעֵשׂוּהָ מִחֲטָה, בְּלֵיל פֶּסַח. וְצָרִיד, בְּשַׁעַת הַכֶּנֶת הַמִּצָּה, לְשַׁמּוֹר עָלֶיהָ מִכָּל מִשְׁמַר, שְׁלֹא תַחְמָץ, כִּי **חֲמָץ** הוּא רִמּוֹ **לִיצַר הָרַע**. וְזֹאת, כְּדֵי שְׁלֹא יֵאָרַע לָנוּ שׁוֹב, חֲלִילָה, כְּחֲטָא עֵץ הַדַּעַת, שֶׁנִּמְשְׁכוּ אַחֲרָי עֲצַת הַנְּחָשׁ, הוּא **הִיצַר הָרַע**. וְהוֹסִיפוּ חֲכָמִים וְתַקְּנוּ גַם לְשִׁתּוֹת ד' כּוֹסוֹת יַיִן, כְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת תִּיקוּן **חֲטָא** עֵץ הַדַּעַת, שֶׁהִיָּה גִפֵּן לְפִי שִׁיטַת רַבֵּי מֵאִיר.

וְהִנֵּה, יְדוּעַ מְדַבְּרֵי הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר הַעֲמִידָה בְּבִרְכַת תַּקַּע שׁוֹפָר), שֵׁישׁ שֵׁם קְדוֹשׁ, שְׁמִמּוֹנָה עַל הוֹצֵאת **נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה** מִתּוֹךְ הַקְּלִיפָה (=הַטּוֹמָאָה), וְשֵׁם זֶה "**חֲבוֹ**" יוֹצֵא מִרְאִשֵׁי הַתִּיבוֹת שֶׁל הַפְּסוּק "חֵיל בְּלַע – וַיִּקְאֲנוּ" (אִיּוֹב כ', טו'). וְהַפְּרוּשׁ הוּא: אֲפִילוֹ אִם בְּלַע הַקְּלִיפָה (=הַטּוֹמָאָה) אֶת הַ"חֵיל" (=אֶת הַכֶּחַ) שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, הִנֵּה בְּעַל כּוֹרְחוֹ "...וַיִּקְאֲנוּ" – תִּקְיָא הַקְּלִיפָה (=הַטּוֹמָאָה) מִתּוֹכָהּ אֶת **נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה**, וְתַחֲזִירֵם אֶל הַקְּדוּשָׁה. וְצָרִיד לָכֵן בְּשֵׁם זֶה בְּתַפִּילַת שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּבִרְכַת "תַּקַּע שׁוֹפָר", כְּשֶׁאוֹמְרִים: "וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ...". – הָאוֹתִיוֹת שֶׁלִּפְנֵי סוּפֵי הַתִּיבוֹת מְצֻטְרָפוֹת לְשֵׁם "**חֲבוֹ**", וְהַכּוֹנֵה כָּאֵן הִיא, שְׂאֲנוּ מִתְּפַלְלִים, שְׁבוּכּוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ "**חֲבוֹ**", יִקְבֹּץ הַקַּב"ה אֶת **נִיצוּצֵי הַקְּדוֹשׁ** שֶׁנִּתְפָּזְרוּ בְּאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ.

נִמְצָא מִכָּאן, שֶׁבִּיצִיאַת מִצְרַיִם הוֹצִיא הַקַּב"ה אֶת יִשְׂרָאֵל יַחַד עִם **נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה**, עַל-יְדֵי הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ "**חֲבוֹ**", וְלָכֵן הַמְּלִים שֶׁבָּהֵן נִרְמַז הַשֵּׁם "**חֲבוֹ**" – "יַחַד מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ" הֵם בְּגִימְטְרִיָּה "יִצִּיאַת מִצְרַיִם" (=891), כְּדֵי לְרַמּוֹז לָנוּ שִׁישְׁרָאֵל יִצְאוּ מִמִּצְרַיִם בְּשֵׁם "**חֲבוֹ**". וְכֵן נִרְמַז הַשֵּׁם "**חֲבוֹ**" בְּדְבָרוֹת הַשְּׁנִיּוֹת, בְּפְסוּק (דְּבָרִים ה', טו'): "וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיִּצְאֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשֵּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה". וְזֶהוּ גַם מָה שֶׁרַמְּזוּ לָנוּ בְּעַל הַהֲגָדָה: "עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרַעַה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֲנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִשֵּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה".

וְהִנֵּה יְדוּעַ שְׁעַל-יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה אָנוּ מְבָרְרִים אֶת **נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה**, שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ הַקְּלִיפָה, וּמַעֲלִים אוֹתָם לְקְדוּשָׁה, וְלָכֵן "מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם". וְכָל-כֵּן לְמָה? שְׂכֵן עַל-יְדֵי רִיבּוֹי סִיפּוֹר יִצִּיאַת מִצְרַיִם אָנוּ מְעוֹרְרִים אֶת הַשֵּׁם "**חֲבוֹ**", וְעַל-יְדֵי כֵּן אָנוּ מַעֲלִים אֶת **נִיצוּצֵי הַקְּדוּשָׁה**, שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ הַקְּלִיפָה, וְזֶהוּ שְׂאוֹמֵר בְּעַל הַהֲגָדָה: "וְכָל הַמְרֵבָה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם – הָרִי זֶה מְשׁוּבָח". "**מְשׁוּבָח**" – אוֹתִיוֹת שֵׁם "**חֲבוֹ**".

"וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם..."

אֶת הַסִּיפּוֹר הַזֶּה סִפֵּר נִינוּ שֶׁל הַ"נוּעָם אֱלִימְלֵךְ", שְׂאֲמוּ (נִכְדָּתוֹ שֶׁל הַ"נוּעָם אֱלִימְלֵךְ") כְּשֶׁהִיְתָה בַת אַחַת עֶשְׂרֵה, הִיְתָה יוֹשֵׁבֶת בְּלֵיל פֶּסַח, בְּסִדֵּר שְׁעָרָה סָבָא, וְשָׁמְעָה אֶת דְּבָרֵי הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהָיוּ בּוֹעֲרִים כְּגַחְלֵי-אֵשׁ, וְסִפֵּר הַ"נוּעָם אֱלִימְלֵךְ" לְמַסּוּבִים עַל נְסִי יִצִּיאַת מִצְרַיִם, וְכֵן גַּם עַל נֶס קְרִיעַת יַם סוּף, אִיךָ הַמַּיִם שָׁבִים נִבְקְעוּ וַיִּשְׂרָאֵל עָבְרוּ בְּתוֹכוֹ בְּנִבְשָׁה. וּפְתָאוּס אֶמְרָה הַנִּכְדָּה בְּתַמִּימוֹת לְסָבָה הַקְּדוֹשׁ: סָבָא! אִיךָ שִׁנְךָ לּוֹמֵר עַל הַמַּיִם לְשׁוֹן בְּקִיעָה? הָרִי עֵינֵינוּ רוֹאוֹת שְׂאֵם מִכֵּים אֶת הַמַּיִם אֲפִילוֹ אֶלֶף פְּעָמִים, לֹא יִבְקְעוּ הֵם, וַיִּשְׂאָרוּ כְּמוֹ שֶׁהָיוּ...

כְּאֲשֶׁר שָׁמַע הַסָּבָא הַצַּדִּיק אֶת דְּבָרֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּתַמִּימוֹת, לֹא קִצַּץ עָלֶיהָ, אֲלֵא רַק צָוָה לְהִבִּיא אֲגוּן (=כָּלִי גְדוֹל) מְלֵא מַיִם, הִנִּיף אֶת יָדוֹ הַקְּדוּשָׁה וְהִכָּה בְּאֶמְצַע הַמַּיִם, וּמִיָּד נִחְלְקוּ הַמַּיִם שֶׁבָּאֲגוּן לְשִׁנֵּי חֲצָאִים, וְעָמְדוּ כְּמוֹ גֵּד. אַחַר כֵּן הַצַּדִּיק לְנִכְדָּתוֹ, וְאָמַר לָהּ: עֲתָה תִּבְיֵנִי בְּתֵי אֶת הַנֶּס שֶׁל קְרִיעַת יַם סוּף: וְהֵלֵא מִשָּׁה רַבְּנוּ, עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, עֲשֵׂה כֵּן בְּדִיוֹק, וְהִכָּה אֶת הַמַּיִם, וּמִיָּד נִבְקְעוּ הַמַּיִם.

שְׁבַת שְׁלוֹם וְחַג שְׂמֵחַ לְכָל הַמִּתְפַּלְלִים! נָא לְשַׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר: בְּנִיסַן נִגְאָלוּ, וּבְנִיסַן עֲתִידִין לְהִיגָאֵל"

מִנְהַג יִשְׂרָאֵל-תּוֹרָה, שְׁבִלִיל הַסֵּדֶר, לְפָנֵי הַ"שְּׁלַחן עוֹרֵךְ" (=הַסְּעוּדָה שֶׁל לַיִל פֶּסַח), אוֹכְלִים בִּיצָה, זָכַר לְאַבְרָהָם וְזֹאת, כְּפִי שְׁמִיבֵיא הַרַמְ"א (או"ח סימן תעו' ב"ס): "נִוְהֵגִים בְּקִצַּת מְקוֹמוֹת לְאָכוֹל בַּסְּעוּדָה בִּיצִים, זָכַר לְאַבְרָהָם וְנִרְאָה לִי הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁלִיל תְּשַׁעָה בְּאֵב נִקְבַּע בְּלִיל פֶּסַח".

נִמְצָאוּ לְמִדֵּים מְדַבְּרֵי הַרַמְ"א, שְׁמֵאֲחֵר וְ"לִיל הַסֵּדֶר" חָל תְּמִיד בְּאוֹתוֹ לִילָה שְׁבוּ חָל לַיִל תְּשַׁעָה בְּאֵב, אוֹכְלִים אָנוּ בִּיצָה, זָכַר לְאַבְרָהָם עַל חֶרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. מְקוֹר לְזֶה הוּא מִהַפְּתוּב בַּמְגִילַת אֵיכָה (ג', טו'): "הַשְּׁבִיעֲנֵי בְּמִרוּרִים הָרוּנֵי לַעֲנָה" ("לַעֲנָה" הוּא שִׁיקוּי מֵרַמָּד). וְדָרְשׁוּ חו"ל בַּמְדָּרֶשׁ (אֵיכָה רַבָּה ג', ה'): "הַשְּׁבִיעֲנֵי בְּמִרוּרִים זֶה יוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, דְּכַתִּיב בּוֹ (שְׁמוֹת יב'): 'עַל מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ'. (ו) 'הָרוּנֵי לַעֲנָה'... בְּלִיל תְּשַׁעָה בְּאֵב לַעֲנָה. הוּי (=פְּלוֹמֶר), לַיִל יוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח (=לִיל הַסֵּדֶר) הוּא לַיִל תְּשַׁעָה בְּאֵב".

טַעַם נוֹסֵף מִבֵּיא הַרַמְ"א (שם), שֶׁהַבִּיצָה הִיא זָכַר לְקֶרְבֵן פֶּסַח, שֶׁהָיוּ מְקַרְבִּין בְּזִמְנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבְגִלְגַּל שְׁבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים נַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאִין מְקַרְבִּים אֶת הַקֶּרְבֵן, אָנוּ אוֹכְלִים בִּיצָה, זָכַר לְאוֹתוֹ קֶרְבֵן. וְצִרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עֲנִין זֶה. שְׁכֵן, מְדוּעַ אָנוּ צִרִיכִים לְהַזְכִּיר אַבְרָהָם עַל חֶרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דּוֹקָא בְּלִיל הַפֶּסַח, שְׁזֵהוּ זְמַן חִירוֹתֵנוּ?

וְגַם צָרִיךְ לְהִבִּין, מְדוּעַ סוֹבֵב מְסוֹבֵב הַסִּיבּוֹת, הַקַּב"ה, שְׁלִיל הַסֵּדֶר יְחוּל תְּמִיד בְּלִיל תְּשַׁעָה בְּאֵב? וַיֵּשׁ לוֹמֵר, שֶׁהִנֵּה שְׁנֵינוּ בְּגִמְרָא (ראש השנה יא'): "רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר: בְּנִיסַן נִגְאָלוּ, וּבְנִיסַן עֲתִידִין לְהִיגָאֵל, מִנְּלָן? (=מֵהֵיכָן אָנוּ יוֹדְעִים זֹאת)? דְּכַתִּיב (=הָרִי פְתוּב) 'לִיל שְׁמֵרִים הוּא לֵה' (שְׁמוֹת יב') - (פְּלוֹמֶר), לִילָה הַמְּשֻׁמֵּר וּבֵא מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית". מְבוֹאֵר מִכָּאן, שְׁלִיל פֶּסַח הוּא זְמַן הַמְּסוּגָל לְגֵאוּלָה הַעֲתִידָה מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית. עַל-כֵּן יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁמִטַּעַם זֶה סִבֵּב הַקַּב"ה כִּךְ, שְׁלִיל תְּשַׁעָה בְּאֵב יְחוּל דּוֹקָא בְּלִיל הַסֵּדֶר, כְּדִי לְרַמּוֹז לָנוּ שִׁישׁ בְּכוּחֵנוּ לְתַקּוֹן בְּלִיל הַסֵּדֶר אֶת חֶרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּמַעֲתָה יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁמִטַּעַם זֶה אָנוּ אוֹכְלִים בִּיצָה בְּלִיל פֶּסַח, זָכַר לְאַבְרָהָם, לֹא חָס וְחִלְיָה כְּדִי לְהִבִּיא אוֹתֵנוּ לְיַדֵּי עֲצָבוֹת עַל חֶרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אֲלֵא, אֲדַרְבָּא, כְּדִי לְהַזְכִּיר לָנוּ שְׁבִלִילָה זֶה יֵשׁ בְּכוּחֵנוּ לְבַטֵּל אֶת אַבְרָהָם חֶרְבֵן (שְׁהָרִי מִטַּעַם זֶה סִבֵּב הַקַּב"ה, שֶׁתְּשַׁעָה בְּאֵב חָל דּוֹקָא בְּלִיל הַסֵּדֶר). נִמְצָא, שְׁעֲנִין זֶה מִבֵּיא אוֹתֵנוּ לְיַדֵּי שְׁמַחָה, וְלֹא לְיַדֵּי עֲצָבוֹת. שְׁכֵן, בְּלִילָה זֶה אָנוּ מְסוּגָלִים לְקֶרֶב אֶת הַגְּאוּלָה הַעֲתִידָה, שֶׁתְּבוֹא בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרַ"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "רַבִּי אֹמֵר: אֵל תִּסְתַּכַּל בְּקִנּוּן, אֲלֵא בְּמָה שִׁישׁ בּוֹ" (פְּרָקִי אֲבוֹת ד')

עַל הַגְּלוּת הַקֶּשָׁה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכוֹר הַבְּרִזָּל בְּמִצְרַיִם מְגָלָה לָנוּ הָאֲרִיזוֹל, שֶׁתְּכַלִּית יְרִידַת יִשְׂרָאֵל לְגְלוּת מִצְרַיִם הִיָּתָה כְּדִי שִׁישְׁרָאֵל יִזְדַּכְּכוּ שֵׁם מְכַל סִיג וּפְגָם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "וְאַתְּכֶם לְקַח ה' וַיּוֹצֵא אֶתְכֶם מִכוֹר הַבְּרִזָּל מִמִּצְרַיִם לֹא לְעַם...". וּפְרַשׁ שֵׁם רַש"י זצ"ל: "כוֹר הוּא כְּלִי שְׁמֹזְקִים בּוֹ אֶת הַזֹּהָב". פְּלוֹמֶר, כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ לְנַקוֹת אֶת הַסִּיגִים הַדְּבוּקִים לְזֶהָב בְּאִמְצָעוֹת הַיְתוּדָה בְּכוֹר הַבְּרִזָּל, כִּךְ הִיָּה צָרִיךְ גַּם לְזַקֵּק וּלְנַקוֹת אֶת הַסִּיגִים, שְׁנִדְבְּקוּ בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּאִמְצָעוֹת הַסֵּבֶל וְקוּשֵׁי הַשְּׁעָבוֹד בְּמִצְרַיִם, כְּדִי לְהַכִּין אוֹתָם לְקִרְאָת קַבְּלַת הַתּוֹרָה.

וְצָרִיךְ לְהִבִּין, לְמָה הָיוּ צִרִיכִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל זִכְפוֹךְ וְטִיהוּר? וְכִי בְּאִיזָה חֲטָא וְעוֹן פָּגְמוּ?

וּמִמְשִׁיךְ הָאֲר"י הַקְּדוֹשׁ וּמְגָלָה לָנוּ, כִּי פֶּאֶשֶׁר חֲטָא הָאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְאֲכַל מֵעֵץ הַדַּעַת, גֵּרַם הוּא לְפָגַם בְּכָל הַנְּשִׁמוֹת הַכְּלוּלוֹת בּוֹ. וְהָיוֹת שְׁכָלֵל גְּדוֹל הוּא לְפָנֵי ה' יִתְבָּרַךְ, "כִּי לֹא יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדַּח" (=הַקַּב"ה דּוֹאֵג שְׁכָל נְשִׁמָּה תְּגִיעַ לְתִיקוּנָהּ), לְכֵן סִבֵּב הַקַּב"ה כִּךְ, שְׁנִשְׁמוֹת אֵלוּ יִזְדַּכְּכוּ אַחַר זִכְפוֹךְ. וְלְכֵן הַתְּגַלְגָלוֹ אוֹתֵן הַנְּשִׁמוֹת, שֶׁהָיוּ כְּלוּלוֹת בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן, בְּדוֹר הַמְּבוּל. אֲךְ מֵאַחַר וְהַשְׁחִיתוּ דְרָכָם (=בְּעוֹן עֲרִיוֹת - פָּגַם הַבְּרִית), הַמְּשִׁיכוּ בְּתִיקוּנָם וְהַתְּגַלְגָלוֹ לְדוֹר הַפְּלִגָּה, אֲךְ גַּם שֵׁם הֵם חֲטָאוּ בְּעִבוּדָה זָרָה. עַד שֶׁלְּבַסּוֹף הַתְּגַלְגָלוֹ לְמִצְרַיִם, לְכוֹר הַבְּרִזָּל, וְעַל-יַדֵּי הַסֵּבֶל הַגְּדוֹל שֶׁל קוּשֵׁי הַשְּׁעָבוֹד שֶׁהָיָה לָהֶם שֵׁם, נִזְדַּכְּכוּ וְהִגִּיעוּ לְתִיקוּנָן.

והנה, כאשר נתבונן, נראה שהעונש שנענשו בני ישראל במצרים היה מידה כנגד מידה על חטאייהם בגלגולים הקודמים. ולכן, לפי שבדור המבול חטאו בהשחתת זרעם, גזר פרעה להשחית/להמית את זרעם, כפי שכתוב: "כל הבן הילוד היארה תשליכהו". וכנגד מה שחטאו בדור הפלגה ב"הבה נלבנה לבנים" (בראשית יא, ג), נגזר עליהם: "וימררו את חייהם... בחמר ובלבנים". וכנגד מה שבנו בדור הפלגה עיר ומגדל, נגזר עליהם לבנות "ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס". וכל זאת, כאמור, כדי שיודככו ויטהרו מכל חטאייהם בגלגולים הקודמים. וכפי דבריו הקדושים של האריז"ל (שער הכונות דרוש א' לפסח): "ובנה תבין טעם נכון, למה נגזר עליהם אותו השעבוד הקשה שאין כמותו. כי כנגד מה שחטאו בדור המבול, להשחית את זרעם, נגזר עליהם 'כל הבן הילוד היארה תשליכהו', דוגמת עונש המבול עצמו. וכנגד מה שחטאו בדור הפלגה, 'הבה נלבנה לבנים'... נאמר 'וימררו את חייהם... בחמר ובלבנים'".

והנה, על הכתוב "ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבדה", מפרש רש"י, שבפעם פרעה לא מת, אלא – "נצטרע (=חלה בצרעת), והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדםם (כדי להתרפא)". וכפי שמובא במדרש שמות רבה (א, לד): "ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבדה" – למה נאנחו? לפי שאמרו חרטומי מצרים (לפרעה): 'אין לך רפואה אם לא נשחט מקטני ישראל **ק"ג** (=150) בערב ו-**ק"ג** (=150) בבקר, ורחץ בדמיהם שתי פעמים ביום'. כיון ששמעו ישראל גזירה קשה (זו), התחילו מתאנחים וקוננים". והנה, לכאורה יש לנו לשאול: הרי התינוקות הללו בודאי לא הספיקו לחטוא בימי חייהם הקצרים. אם כן, מדוע נהרגו על לא עול בכפם?

אולם, לפי דברי האריז"ל מבוואר הענין היטב. שכן, היות ונשמות אלו הם גלגול מדור המבול ומדור הפלגה, וחיבות הן להגיע לתיקונן – הנה, היו נשמות שחטאו בעון כזה, שתיקונן היה על-ידי שעבוד ועבודה קשה, כמו שכתוב: "וימררו את חייהם... בחמר ובלבנים". ויש נשמות שחטאו בעון כזה, שתיקונן הוא רק על-ידי טביעה, כמו שכתוב: "כל הבן הילוד היארה תשליכהו". ויש נשמות שחטאו בעון כזה, שרק על-ידי **שחיטה** (לא עלינו) יקבלו את תיקונן. ולכן, יש לומר, שאותם **ק"ג** ילדים שנשחטו בערב, ו-**ק"ג** הילדים שנשחטו בבקר – היו נשמות שתיקונם היה רק על-ידי מיתה **בשחיטה**.

ומעתה יתבאר דברי רבי מאיר: "אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו". דהינו, אל תסתכל ב"קנקן" – ב-**ק"ג** הילדים שנשחטו בבקר, וב-**ק"ג** הילדים שנשחטו בערב – להרהר במה חטאו תינוקות רבים אלו? "אלא (תסתכל) במה (=בנשמה) שיש בו" – בילד זה, שהוא מדור המבול ומדור הפלגה, ותיקונן הוא על-ידי מיתה. ועל-כך רומז רבי מאיר: "**במה** שיש בו" – "**במה**" ראשי תיבות ב"דורות מבול הפלגה". (יש להוסיף את דברי הרה"ק רבי ישראל מרוזין, בספרו "עירין קדישין", שהנשמה בגוף איש ישראל היא זו שמקנה לו את התואר "**אדם**". ועל-כך רומז השם "**אדם**", שהוא בגמטריה "**מה**" (=45), כמספר שם ה' יתברך "**י-ת-ו-ה**" במלואו (= "**יוד הא ואו הא**"). וזאת, כדי לרמוז לנו, שה"**אדם**" (גמטריה "**מה**") הוא הנשמה – אותה נפח בגופו ה' יתברך). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינתס פרידמן)

"וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן..." (דוגמא לאהבת ישראל אמיתית ויוקדת!)

כשוד הקרבות של מלחמת יום הכיפורים, בקש מו"ר ועטרת ראשנו, צדיק יסוד עולם, המקובל האלקי חכם חיים סינאוני, מאחד מבאי ביתו, ששיג לו את רשימת החילים שנהרגו על קידוש ה' במלחמה. "אני לא אפקיר את נשמות החילים הללו!" - זעק הרב. ובאמת, לאחר מאמצים מרובים השיג התלמיד רשימה מעודכנת של הנופלים, והגישה לרבנו. רבנו ישב אז בחצר ביתו, ומיד קם ממקומו, ועמד בפניו, ועצבות גדולה שרתה עליו, פניו קדרו, וענת אבל ושכול כסתה אותו. וכשדמעות מבצבצות מבין ריסי עיניו, נשא עיניו לשמים, ופתח בנהי וקינה על ההרוגים והשרופים, טפח בידיו על ראשו, וזעק בקול שבור ורצוצ: "אווי!!! אוי לנו על בחורי חמד אלו שנפלו לפני אויב!!! וכך התחיל לקרוא בשמו של כל הרוג, וכשהשלים את העמוד הראשון והפך את הדף, אמר: "ריבונו של עולם!!! לא מספיק היה בשמות שפבר קראתי? אוי מי יתן לנו תמורתם!!! וכך המשיך לקרוא את כל השמות כשהוא עומד על רגליו במשך כמה שעות, ודמעות רותחות זולגות מעיניו ומרטיבות את בגדיו. כאסף ושבע מאות חללים היו שם, ה' יקום דמם!!! וכשסיים את קריאת כל השמות כלם, זקף את גוו הכפוף, ואמר: "ריבונו של עולם!!! אנא מלפניך, רחם עלינו והושיענו!!! לא לנו ה', לא לנו, כי לשמך תן כבוד...!!!"

שבת שלום וחג שמח לכל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס סִכְתָּה כָּשֶׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי" (שמות יב, לז)

על הכתוב ביציאת מצרים: "וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס סִכְתָּה כָּשֶׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי", אומר רבנו בחיי, שכתוב "כָּשֶׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף", ולא "שש מאות אלף", כדי לומר לנו שלא היו בישראל שש מאות אלף שלמים, אלא היה מנינם חסר. ומאחר ולא רצה הכתוב לציין את חסרונן, כתבה התורה הקדושה "כָּשֶׁשׁ מֵאוֹת". ומוסיף ואומר רבנו בחיי: "וּמִצְאָתִי בְּפָרְקֵי דְרָבִי אֶלְיָעֶזֶר (לח'), שְׁהִיָּה חֶסֶר אֶחָד כְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת מְנִינָם לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף. מָה עָשָׂה הַקַּב"ה? נִכְנַס וְהַשְׁלִים עִמָּהֶם אֶת מְנִינָם לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף, כְּדֵי לָקִים מָה שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְיַעֲקֹב לְפָנָיו יְרִידְתוֹ לְמִצְרַיִם (בראשית מו'): "אֲנֹכִי אֶרְדָּ אִתְּךָ מִצְרַיִמָּה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עֲלֶיךָ" – גַּם עֲלֶיךָ גַּם אֲנִי אֶעֱלֶיךָ אִתְּכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וַיְהִי חֹשֶׁךְ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּמַּשׁ חֹשֶׁךְ"

בספר "טובך יביעו" לגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, הוא כותב: פעם אחת, שאל אותי רופא עינים בכיר על הסגולה המובאת במשנה ברורה, בשם הקדמונים (סימן כ"ה, סעיף קטן ז), ש"כל המעביר ציצית על עיניו, כשקורא פְּרִשְׁת צִיצִית", יהא מובטח שלא יבוא לידי סימוי עינים (=עיורון)". והשבתי לו על-פי דברי הגה"ק בעל החיד"א זיע"א, הכותב, שהטעם למכת חשך שבאה על מצרים היה, כיון שהמצרים שכחו את הטובות שעם ישראל עשו להם (בעת שיוסף כלכל את מצרים, ובעת שיעקב אבינו היה שם, שאז עלה הגילוס, ומצרים נתברכה בשפע גדול). ולכן על ששכחו המצרים את טובתם של ישראל, הנה מידה כנגד מידה חשכו עיניהם במכת חשך. והוסיף החיד"א ואמר, שהדברים רמוזים במלה "חשך", שהיא אותיות "שכח", וגם אותיות "כחש" – לומר לך, שמי ששוכח ומתכחש לטובות שעשו עמו – מכתו חשוכת מרפא.

ואולי זו הסיבה לסגולה הנפלאה המובאת במשנה ברורה, ש"כל המעביר ציצית על עיניו... מובטח שלא יבוא לידי סימוי עינים". שהרי, כאשר יהודי מעביר את הציציות על שתי עיניו ב"פְּרִשְׁת צִיצִית" (שמוזכרת בה יציאת מצרים, כמו שכתוב: "וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ... אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם") – הרי זה כמי שאומר להקב"ה, שהוא, כיהודי, לא מתנהג כמו המצרים, ששכחו את הטובה, אלא נהפוך הוא, הוא זוכר את כל הטובות והחסדים שעשה עמנו הקב"ה ביציאת מצרים. על-כן, מגיע לו שלא תכהינה עיניו, כמו המצרים כפויי הטובה, אלא יראה אור גדול, כפי שכתוב במכת חשך: "וְלָכֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹרֶךְ יָמֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם."

"וְעָבַר ה' לְנַגַּף אֶת מִצְרַיִם וּרְאָה אֶת הַדָּם"

על הכתוב, "וְעָבַר ה' לְנַגַּף אֶת מִצְרַיִם וּרְאָה אֶת הַדָּם", כתוב במדרש (מכילתא "בא" פרשה יא): "וּרְאָה (ה') אֶת הַדָּם... מָה רָאָה (ה')? רָאָה דָם עֲקִידְתוֹ שֶׁל יִצְחָק, שְׁנֵאמַר (בראשית כב, ח): 'אֱלֹהִים יְרָאָה לּוֹ הַשָּׁה לְעֵלָה בְּנִי'". וצריך להבין ענין זה. שכן, וכי מה הקשר של דם קרבן הפסח לבין עקידתו של יצחק אבינו על המזבח? ויש לומר, שדם קרבן הפסח הוא מסירות נפש בפועל ממש. שהרי, הטלה שהקריבו ישראל היה האלוה/העבודה הזרה של מצרים. וכאשר לקחו ישראל את הטלה, לשוחטו לקרבן פסח לה, סכנו את נפשם, כמו שאמר משה לפרעה (שמות ח, כב): "הֲיֵן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֵבַת מִצְרַיִם (=הטלה) לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֵנוּ?"

ולכן מבואר בטור (או"ח סימן תל), שמטעם זה נקראת השבת שלפני הפסח "שבת הגדול", וכפי שמובא שם: "וְלָקְחוּ לָהֶם (ישראל) כָּל אֶחָד שֶׁהָ לְפָסְחוֹ, וְקָשַׁר אוֹתוֹ בְּכַרְעֵי מִטְתּוֹ. וְשָׁאֲלוּם הַמִּצְרַיִם, לְמָה זֶה לָכֶם? וְהַשִּׁיבוּ (להם ישראל), לְשׁוֹחֲטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח בְּמִצּוֹת הַשֵּׁם עָלֵינוּ. וְהָיוּ שִׁנְיָהֶם (של המצרים) קהות, עַל שְׁוֹחֲטֵין אֶת אֱלֹהֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ רְשָׁאִין לומר להם דבר. עַל-שֵׁם אוֹתוֹ הַנֶּס קוֹרִין אוֹתוֹ (=אֶת אוֹתָהּ הַשְּׁבֵת) שְׁבֵת הַגְּדוֹל". נמצא לפי זה, שישראל לא ידעו שהקב"ה יעשה להם נס גדול, ויצילם מיד המצרים, והיו מוכנים לקיים מצוה זו

של **שְׁחִיטָה** האלוה של מצרים במסירות נפש בפועל ממש (שְׁהָרִי בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע הִיוּ הַמְצָרִים הוֹרְגִים אוֹתָם עַל שְׂשׁוּחֹתֵימָם אֵת אֱלֹהֵיהֶם). הָרִי לָנוּ מִכַּאן, כִּי **דָם** קָרְבַן הַפֶּסַח הוּא מַסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּפוּעַל מִמֶּשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ שְׂאֵמֶר הַמְדַרְשׁ: "וְרָאָה (ה') אֶת הַדָּם... מָה רָאָה (ה')? רָאָה דָם עֲקִידָתוֹ שֶׁל יִצְחָק". שָׁכַן, כְּאֲשֶׁר שָׁמוּ יִשְׂרָאֵל אֶת **דָם** קָרְבַן הַפֶּסַח עַל מְזֻזוֹת בְּתֵיהֶם, רָאָה ה' אֶת מַסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל יִצְחָק אֲבִינוֹ שֶׁמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעֲקִידָה, מַסִּירוֹת-נֶפֶשׁ שֶׁהוֹרִישׁ לְבָנָיו אַחֲרָיו, כְּאֲשֶׁר שָׁחַטוּ אֶת הָאֱלוֹהִים/הָעֲבוֹדָה הַזֶּה שֶׁל מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם. "וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּה... כָּלִי כֶסֶף וְכִלֵּי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם"

עַל הַכְּתוּב, "וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּה וּמִגֵּרַת בֵּיתָה כָּלִי כֶסֶף וְכִלֵּי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם", אָמַר כ"ק מֶרֶן אֲדַמּוּר "מוֹיִז/נִיץ שְׁלִיט"א בְּדֶרֶךְ צְחוּת: "וְשָׂאֵלָה" מִשְׁמַעוֹ גַּם דְּרִישָׁה/בְּקִשָּׁה. עַל-כֵּן "וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה" - הָאִשָּׁה רוֹב זְמַנָּה דוֹרֶשֶׁת וּמְבַקֶּשֶׁת. וּמָה הִיא מְבַקֶּשֶׁת? עַל מָה שֶׁרָאָתָה "מִשְׁכַּנְתָּה וּמִגֵּרַת בֵּיתָה", שָׁכַן שֵׁם אֵצֶל הַשְּׁכֵנָה הִיא רָאָתָה "כָּלִי כֶסֶף וְכִלֵּי זָהָב". אִיזָה תְּכַשִּׁימִים יָפִים קָנְתָה הַשְּׁכֵנָה! אִיזָה כָּלִי כֶסֶף יֵשׁ לָהּ בְּאֶרֶז! וְגַם "שְׁמֵלֹת" - שֶׁרָאָתָה אֵצֶל הַשְּׁכֵנָה בְּגָדִים חֲדָשִׁים וְשִׁמְלֹת מִהָאוֹפֵנָה הַחֲדָשָׁה... עַל כֵּן מְזַהֵרָה אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה "וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם...". - שִׁמּוֹ לֵב עַל בְּנֵיכֶם, הַשְּׁקִיעוֹ אֶת כָּל מוֹחֲכֶם "עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם". דְּהִינּוּ, שְׂרָאשְׁכֶם יִהְיֶה נִתּוֹן רַק לְחִינוּךְ בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם, כְּדֵי שֶׁיִּגְדְּלוּ דוֹרוֹת יִשְׂרָאֵל, דוֹרוֹת מֵאִירִים. וְעַל-יָדֵי כֶּךָ "וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם" - כְּאֲשֶׁר רָאשִׁיכֶם יִהְיֶה נִתּוֹן אֶךְ וְרַק לְחִינוּךְ יְלָדֵיכֶם - "וְנִצַּלְתֶּם", לְשׁוֹן הַצְּלָה(=תְּנַצְלוּ) מִ"מִצְרַיִם" - הוּא **יִצְרַ הָרַע**, הַמִּסִּית וְהַמְדִיחַ (מִצְרַיִם) אוֹתֵיכֶם **יִצְרַ** מִסִּית מְדִיחַ). "הַכּוֹס שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא"

פַּעַם אַחַת, עַת יֵשֶׁב הַרְה"ק מֵאֲפֹטָא מוֹקֶף עֲדַת חֲסִידָיו, עֲלֵתָה בַּת שְׁחוֹק עַל שְׁפָתָיו וּפְנֵיו זָהָרוּ. וְהַדְּבָר הָיָה לְפָלֵא בְּעֵינֵי הַחֲסִידִים: מָה גֵרַם לְשִׁמְחָתוֹ שֶׁל הַרְבִּי?

אֶחָד מִזְקֵנֵי הַחֲסִידִים הֵעִז לְשֹׂאוֹל אֶת הַרְבִּי עַל-כֵּךְ. הַרְבִּי נִעְנָה, וְגִלָּה לְחֲסִידָיו אֶת הַדְּבָר שֶׁגֵרַם לוֹ לְקוֹרֶת-רוּחַ וְלַחֲדוּדוֹ, וְכֵן סִפֵּר: בְּעִיר אַחַת גָּר יְהוּדֵי חֲסִיד וִירָא חֲטָא, שֶׁעֲבַד אֶת קוֹנוֹ בְּכָל לְבוֹ וְנִפְשׁוֹ, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ, עֲשִׂיר וְנִכְבָּד הָיָה. אֲשֶׁתוֹ הָיְתָה אֶף הִיא צְדָקְנִית, וְהִלְכָה בְּדַרְכָּיו. כּוֹס אַחַת הָיְתָה לְגִבּוֹר בְּבֵיתוֹ הַנָּאָה, יָפָה יוֹתֵר מִכָּל כָּלִי. אֶת אוֹתָהּ כּוֹס, הִמְשׁוּבָצַת יְהוֹמִים וְהַמְכּוּסָה אֲבָנִים טוֹבוֹת וְיִקְרוֹת יְחִדָּה הָאִשָּׁה לְצַרְךָ כּוֹסוֹ שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא בְּלִיל הַסֵּדֶר. עַל כּוֹס זֶה שְׁמֵרָה מִכָּל מִשְׁמֶר, וּבְעֵת שֶׁהַכִּינָה אֶת הַשְּׁלַחַן לְלִיל הַסֵּדֶר, הָיָה אוֹשֵׁר רַב מִצִּיף אֶת לְבָהּ, כְּאֲשֶׁר הֵעֲמִידָה אֶת הַכּוֹס הַנִּהְדָּרֶת עַל הַשְּׁלַחַן. אוּלַם, בְּרַבּוֹת הַיָּמִים הַתְּהַפֵּךְ הַגְּלָגַל עַל הָעֵשִׂיר הַזֶּה, הוּא יָרַד מִנְכָסִיו, וְנִשְׁאַר בְּעִירוֹם וּבַחֲסֵר-כֹּל. כָּל חֲפְצֵי הַבַּיִת כְּבָר נִמְכְּרוּ, כְּדֵי לְכַסּוֹת אֶת הוֹצָאוֹת הַמֵּאֲכָל וְהַמִּשְׁתָּה, חוּץ מִכּוֹסוֹ שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, שְׁעָלִיתָ שְׁמֵרָה הָאִשָּׁה כְּעַל בַּבַּת עֵינָהּ, וְלֹא הִסְכִּימָה לְמוֹכְרָהּ, גַּם כְּאֲשֶׁר הָרַעַב כְּבָר פָּקַד אֶת בֵּיתָהּ. עָרַב פֶּסַח הַגִּיעַ. הַבַּיִת רִיק גַּם מִחֶמֶץ וְגַם מִמֶּצָה... הָאִשָּׁה נִקְתָּה אֶת הַבַּיִת וְהַכְּשִׁירָה אוֹתוֹ לְקִרְאֵת הַחֵג, אֶךְ מִחֲסֵר-כֹּל, אֶת שְׁלַחַן הַסֵּדֶר הִיא לֹא עָרְכָה. "אוּלַם נִמְכְּרוּ אֶת הַכּוֹס לְצַרְפֵי הַחֵג?" - שָׁאַל הָאִישׁ בְּנִימַת דְּכָאוֹן עֲמוּקָה. "לֹא וְלֹא!" הַתְּרִיסָה הָאִשָּׁה כְּנִגְדוֹ. גַּם אֶת הַצְּעָתוֹ לְמִשְׁכּוֹן אֶת הַכּוֹס לֹא קִבְּלָה. כְּאֲשֶׁר הִגִיעַ הָעָרַב, וְהַחֲסִיד הִלָּךְ לְטַבּוֹל לְכַבּוֹד הַחֵג, נִעְצָה הָאִשָּׁה אֶת מַבְטָהּ בְּשִׁלְחַן הַרִיק, וְדַמְעָה נִגְרָה מֵעֵינֶיהָ.

לְפַתַע נִשְׁמָעָה דְּפִיקָה בְּדַלֶּת. הָאִשָּׁה אָצָה לְפָתוֹחַ, וְהִנֵּה עַל הַסֵּף עוֹמֵד עֵינֵי מֵאוּבֶק מֵאֲבָק דְּרָכִים. "הָאוֹכֵל לְחֵגוֹ עִמָּכֶם אֶת לִיל הַסֵּדֶר?" - שָׁאַל בְּקוֹל עֵיף. לֵב הָאִשָּׁה נִחְמָץ בְּהַשִּׁיבָה כִּי אֵין בְּבֵיתָהּ כֹּל, וְלַצְעָרָה הָרַב הִיא נִאֲלָצַת לְהַשִּׁיבוֹ רִיקָם. "נוּ, אֵין לָךְ מָה לְדַאוֹג" - הִצְטַחֵק הַהֵלֶךְ הַזֶּה. הוּא מָסַר לָהּ אֶרְנַק גְּדוֹשׁ דִּינָרִים, זָרַז אוֹתָהּ לְקִנּוֹת אֶת צָרְכֵי הַחֵג, הוֹדִיעַ לָהּ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְתַפִּילָה, וְהִלָּךְ לוֹ.

כְּאֲשֶׁר חִזַּר הָאִישׁ לְבֵיתוֹ אוֹרוֹ עֵינָיו. בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, שֶׁלֹא עֲזַב חֲסִדוֹ אִיתָנוּ - הַרְהַר - עֲתָה נוֹכַח לְעַרוֹךְ אֶת הַסֵּדֶר כְּמֵדֵי שְׁנָה. עַל שְׂאֵלָתוֹ מִנֵּן כָּל זֹאת, סִפְרָה לוֹ הָאִשָּׁה עַל אוֹדוֹת הָאוֹרַח, שֶׁהִשְׁאִיר לָהּ אֶרְנַק גְּדוֹשׁ דִּינָרִים, וְהִלָּךְ לְתַפִּילָה. לִיל הַסֵּדֶר הִגִיעַ. יוֹשֵׁב לוֹ הַחֲסִיד בְּבֵיתוֹ וּמִצְפָּה לְאוֹרַחוֹ, שֶׁפָּה הִטִּיב עִמּוֹ.

כְּאֲשֶׁר בּוֹשֵׁשׁ לְבוֹא, בְּלִית בְּרִירָה פֶּתַח בְּעֵרִיכַת הַסֵּדֶר בְּלַעֲדָיו. כְּאֲשֶׁר הִגִיעַ הַחֲסִיד לְאִמִּירַת "שְׁפוּךְ חֲמַתְךָ... נִפְלָה פֶּתָאוֹם תִּרְדָּמָה עָלָיו... וְאִזּוֹ הוֹפִיעַ הַהֵלֶךְ... "בְּרוּכִים הַבָּאִים" - קָרָאָה הָאִשָּׁה, וּמִיָּד הִזְדַּרְזָה לְהַעִיר אֶת בַּעֲלָהּ, אוּלַם עַד אֲשֶׁר הִצְלִיחָה הָאִשָּׁה לְהַעִירוֹ, נִעְלַם לוֹ הַהֵלֶךְ כְּלַעוּמַת שְׂבָא...

כְּעֵבוֹר שְׁנַיִם מִסִּפֵּר, כְּאֲשֶׁר הִגִיעַ עַת פְּקוּדָתוֹ שֶׁל הַחֲסִיד לְהִיפְטוֹר מִן הָעוֹלָם, קִבַּע בֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה אֶת דִּינוֹ לְגוֹן עֲדוֹן, שָׁכַן צְדִיק וְיִשָּׁר הָיָה הָאִישׁ, וְלֹא נִמְצָא בּוֹ כָּל עוֹל. אוּלַם כְּאֲשֶׁר בָּא הַמְלָאָךְ הַהוֹבִילוֹ לְמִקּוֹם הָרְאוּי לוֹ - עֲצָרָם אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, וְהַכְרִיז כִּי יֵשׁ לוֹ תְּבִיעָה עַל הָאִישׁ הַזֶּה, אֲשֶׁר בִּישׁ אוֹתוֹ כְּאֲשֶׁר הַפְּצִיר בְּאֲשֶׁתוֹ לְמַכּוֹר אֶת הַכּוֹס הַמִּיּוֹעֵד לוֹ... וְלֹא הוֹעִילוֹ כָּל תַּחְנוּנָיו שֶׁל הָאִישׁ, וְכֵן נִשְׁאַר הוּא עוֹמֵד לְיַד שַׁעַר גֵּן עֲדוֹן.

כְּעֵבוֹר שְׁנַיִם מִסִּפֵּר נִפְטְרָה אֲשֶׁתוֹ הַצְּדָקְנִית, וְגַם לָהּ פֶּסְקוֹ בֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה שֶׁתִּכְנַס לְגוֹן עֲדוֹן. אוּלַם כְּאֲשֶׁר הִגִיעָה אֶל מִקּוּמָהּ, הַבְּחִינָה בְּבַעֲלָהּ הָעוֹמֵד בַּחוּץ, וְלֹא הִסְכִּימָה לְהִיפְטוֹר בְּלַעֲדָיו. שְׁנַתִּים עָמְדוּ כֵּךְ בְּנֵי הַזּוּג, וְהַמְתִּינוּ שֶׁיִּרְשׁוּ לָהֶם לְהִיפְטוֹ לְגוֹן עֲדוֹן. עֲכָשִׁיו - סִיֵּם הַרְה"ק מֵאֲפֹטָא אֶת סִיפּוּרוֹ - לְאַחַר פְּעוּלוֹת מְצִד צְדִיקֵי הַדּוֹר, הוֹכְנְסוּ בְּנֵי הַזּוּג לְמִקּוּמָם הַמִּיּוֹעֵד בְּגוֹן עֲדוֹן, כְּשֶׁכָּל הַנְּשׂוֹמוֹת שֶׁל הַצְּדִיקִים יוֹצְאִים לְקַבֵּל אֶת פְּנֵיהֶם בְּשִׁמְחָה רַבָּה, וּמִדּוּעַ לֹא אֲשַׁמַּח גַּם אֲנִי עִמָּהֶם...?

שְׁבַת שְׁלוֹם וְחֵג שְׂמַח לְכָל הַמִּתְפַּלְלִים! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילּוֹן!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"יָדַע תִּדְעַ כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאַרְצָךְ לֹא לָהֶם, וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה" (בראשית טו', יג')

שׂוֹאֲלִים הַמְּפָרְשִׁים בְּתַמִּיהָה: הֲרֵי יָדוּעַ מָה שְׂאֵמַר הַקַּב"ה לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים: "יָדַע תִּדְעַ כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאַרְצָךְ לֹא לָהֶם, וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה". אִם כֵּן, אֵיךְ זֶה שְׂבָנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם לִפְנֵי הַזְּמַן, אַחֲרֵי רַדּו' (210) שָׁנִים, שֶׁהֵם קִץ" (190) שָׁנִים לִפְנֵי הַזְּמַן?

עַל זֶה אוֹמֵר הַפְּתוּב "קוֹל דּוֹדֵי הִנֵּה זֶה בָּא" – ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: "קוֹל דּוֹדֵי" – זֶה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. בְּשַׁעַר שְׂבָא וְאָמַר לְיִשְׂרָאֵל: בַּחֲדָשׁ הַזֶּה אֲתֶם נִגְאָלִים. אָמְרוּ לוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הֵיאָךְ אַנּוּ נִגְאָלִין? וְהֲלֹא אָמַר הַקַּב"ה לְאַבְרָהָם: "וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה", וְעַדִּין אֵין בִּידְיָנוּ, אֲלֹא רַדּו' (210) שָׁנִים... אָמַר לָהֶם (מֹשֶׁה): הוֹאִיל וְהַקַּב"ה חָפֵץ בְּגְאוּלְתְּכֶם, הוּא אֵינוּ מְבִיט בַּחֲשׁבוֹנוֹתֵיכֶם, אֲלֹא – "מְדַלֵּג עַל הַהָרִים, מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת" (=מְדַלֵּג עַל הַשָּׁנִים, וּמְקַצֵּר אֶת זְמַן הַשִּׁיעֵבוּד בְּעֵבוּר יִשְׂרָאֵל) (עפ"י שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה).

וְהִנֵּה, עַל-כֵּן שְׂבָנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם אַחֲרֵי רַדּו' (210) שָׁנִים, וְלֹא אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, כְּפִי שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים, יֵשׁ לוֹמַר שְׁנֵי תְרוּצִים.

תְרוּץ רִאשׁוֹן, שְׁעַל-יְדֵי קוּשֵׁי הָעֵבֹדָה וְקוּשֵׁי הַשִּׁיעֵבוּד בְּחוּמֵר וּבִלְבָנִים נַחֲשָׁב לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאִילוּ עַבְדוּ רַדּו' (210) שָׁנִים, כְּשִׁיעוּר שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְעַל-כֵּן אָמַר הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא זצ"ל (שְׁמוֹת) רַמְזוּ נִפְלֵא, שְׁטַעֲמֵי הַנְּגִינָה בְּמֵלִים "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם" הֵם "קִדְמָא וְאִזְלָא", כְּדֵי לְרַמּוֹז שְׁעַל-יְדֵי שְׁהַמְצִירִים "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם", "קִדְמָא" – הַקִּדְמִיּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְ"אִזְלוּ" (=הִלְכוּ בְּאַרְמִית) מִמִּצְרַיִם לִפְנֵי הַזְּמַן שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְהוֹסִיף וְאָמַר הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא, שְׁ"קִדְמָא וְאִזְלָא" בְּגַמְטְרִיָּה "קִץ" (190), לְרַמּוֹז עַל-כֵּן שְׂבָנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם "קִץ" (190) שָׁנִים לִפְנֵי הַזְּמַן שֶׁנִּקְצַב לָהֶם (190=210-400).

תְרוּץ שֵׁנִי, מְדוּעַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם אַחֲרֵי רַדּו' (210) שָׁנִים, וְלֹא הַשְּׁלִימוּ אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, כְּתוּב בְּפָרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פָּרָק מ"ח): עַל-יְדֵי שִׁישְׂרָאֵל עַבְדוּ בְּמִצְרַיִם גַּם בַּיּוֹם וְגַם בַּלַּיְלָה, נַחֲשָׁב לָהֶם שֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם פְּעֻמִּים רַדּו' (210) שָׁנִים, שֶׁהוּא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנוֹת הַגְּזִירָה.

וְהִבִּיא עַל-כֵּן הַגָּאוֹן ר' הַעֲשֵׁל מְקַרְאָקָא זִיע"א רַמְזוּ מֵהַפְּסוּק (אִיּוֹב כ"ח): "קִץ שֵׁם לַחֲשֵׁךְ". דְּהִינּוּ, הַטַּעַם לְכַךְ שְׂבָנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּמִצְרַיִם רַדּו' (210) שָׁנִים, וְנַחֲסַר מֵהֶם "קִץ" (190) שָׁנִים לְהַשְׁלֵמַת גְּזִירַת אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, הוּא פִּיּוֹן שְׁשָׁנִים אֶלּוּ נִשְׁלְמוּ עַל-יְדֵי הַלֵּילוֹת. וְזֶהוּ "קִץ" – אוֹתָם "קִץ" (190) שָׁנִים שֶׁחֲסְרוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, "שֵׁם לַחֲשֵׁךְ" – נִשְׁלְמוּ עַל-יְדֵי הַחֲשֵׁךְ, הוּא הַלֵּילוֹת.

מְצָה "מִיכְלָא דְאַסּוּוֹתָא" (=מֵאֲכָל הַרְפוּאָה (הַזֹּהֵר הַקְדוּשׁ))

הַזֹּהֵר הַקְדוּשׁ אוֹמֵר (פְּרֻשַׁת תְּצוּהַ קַפ"ג), שְׁכָל הַנְּזַהֵר מְחַמֵּץ בְּפֶסַח, וְאוֹכֵל מִצוֹת בְּלִיל הַסֹּדֵר, אֵין הַדִּין שׁוֹלֵט בּוֹ כָּלֵל בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. שְׁכֵן, אוֹמֵר הַזֹּהֵר הַקְדוּשׁ, שְׁבַיּוֹם הַדִּין הוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה, הַשְּׁטָן עוֹלָה וּמְקַטְרֵג עַל יִשְׂרָאֵל. אֲבָל כָּל מִי שֶׁנְּזַהֵר מְחַמֵּץ בְּפֶסַח, אֵין הַשְּׁטָן יְכוּל לְקַטְרֵג עָלָיו. וְהִנֵּה, יָדוּעַ שֶׁהַחֲמִץ רוּמְזוּ עַל יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא הַשְּׁטָן.

עַל כֵּן מִי שֶׁחֲלִילָה אוֹכֵל חֲמִץ בְּפֶסַח, אוֹתוֹ הַחֲמִץ/יֵצֵר הָרַע עוֹלָה וּבָא לְבֵית הַדִּין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וּמְקַטְרֵג עָלָיו, וְכַדְבְּרֵי הַזֹּהֵר הַקְדוּשׁ: "דְּהָא בַּיּוֹמָא דָּא דְרֵאשׁ הַשָּׁנָה, הַהוּא חֲמִץ סִלְקָא וּמְקַטְרֵגָא עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ וְאַלְשִׁין עָלֵיהּ" (=בַּיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה אוֹתוֹ הַחֲמִץ עוֹלָה, מְקַטְרֵג וּמְלַשִּׁין עַל הָאָדָם (שְׂאֲכַל חֲמִץ)). אוּלַם, כְּאִמּוֹר, מִי שֶׁנְּזַהֵר מְחַמֵּץ בְּפֶסַח, אֵין הַחֲמִץ, שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הָרַע יְכוּל לְקַטְרֵג עָלָיו בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה.

וְעוֹד מוֹסִיף שֵׁם הַזֹּהֵר הַקְדוּשׁ, וְאוֹמֵר שְׁמֻצָּה הִיא "מִיכְלָא דְאַסּוּוֹתָא" (=מֵאֲכָל הַרְפוּאָה), וְעַל-יְדֵי כֵן שִׁישְׂרָאֵל אוֹכְלִים אֶת הַמְצָה בְּפֶסַח, הֵם נִיצוּלִים כָּל הַשָּׁנָה מִכָּל הַחוֹלָאִים שֶׁהַחֲמִץ מְבִיא. וְכַדְבְּרֵי הַזֹּהֵר הַקְדוּשׁ: "נְהָמָא דְאַתְקַרֵּי מְצָה... מִיכְלָא דְאַסּוּוֹתָא... כֵּן כֵּן נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם... אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִטַּעֲמוּן יִשְׂרָאֵל

דאסוואָס, ועד דייכלון אסוואָס... לא יכיל לנזקא לון" (=הלחם הנקרא מצה הוא מאכל הרפואה. וכאשר יצאו ישראל ממצרים אמר הקב"ה לישראל שיאכלו מצה, שהיא רפואה להם, כדי שיתרפאו מכל התחלואים שמביא **החמץ**... ושום דבר לא יזיק להם).

ומסיפם חז"ל (ה"פרי צדיק" וה"מאור ושמש") ואומרים: "ומצה נקרא 'מיכלא דאסוואָס', ודאי היא רפואה למכתו של עולם... אכילת המצה היא רפואה לכל איש ישראל, שלא תזיק כל השנה אכילת **החמץ** לנפשו. וזאת שיערה (=קבעה) חכמתו יתברך שמו, שאכילת מצה כל שבעה (הימים של חג הפסח) יהיה די לכל איש ישראל להגן עליו, שלא יחלה חולי הנפש, מחמת אכילת **החמץ** כל השנה".

אומר ה"פרי צדיק", שהבורא יתברך קבע שה'מינון' של אכילת מצה שבעה ימים בפסח, הוא המינון הנכון ש'מחסן' את האדם לכל השנה, כדי למנוע את המחלות שמביא **החמץ**. ועל-כך דרשו רבותנו זצ"ל: "**מחץ** מכתו ירפא" ("**מחץ**" אותיות "**חמץ**") – את "**מחץ** (=חמץ) מכתו" – את המכות והתחלואים שמביא **החמץ**, "ירפא" – מרפא ה' יתברך על-ידי שצונו לאכול מצה בפסח.

"ויספת לך חיים"

מבואר בשער הכונות (פסח דרוש ו'), בשם האריז"ל, שבעת טיבול המרור בחרוסת, יכון האדם פי "**מרור**" הוא בגמטריה "**מות**". ועל-ידי טיבול ה"**מרור**" בחרוסת נמתק ה"**מות**", שפן "**חס**" מ"**חרוסת**" הוא בגמטריה "**חיים**". (ויש לומר שהאותיות הנשארות "רות" הם בגמטריה "**ויספת לך**", ואם כך, "חרוסת" בגמטריה היא "**ויספת לך חיים**". ולכן, על-ידי עריכת סדר פסח כהלכתו, יש לנו היכולת להמתיק את ה"**מרור**" ב"**חרוסת**", ובכך למעשה להוסיף לעצמנו חיים (ב.צ)).

"שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם... צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו"

על קרבן הפסח, שצריך לעשותו "צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו", שואלים חז"ל: הרי גם על התינוק, היושב במעי אמו נאמר בגמרא (נידה ל'), שהוא יושב ו"ראשו על כרעיו ועל קרבו". (כלומר, התינוק יושב במעי אמו, כשראשו על ברפיו, להורות שהוא מקופל שם במעי אמו). ומדוע נאמר בשני אלו "ראשו על כרעיו ועל קרבו"?

אלא, יש לומר, שיש קשר בין השנים. שפן, כמו שהתינוק יוצא לאויר העולם מבטן אמו בלי שום **חטא ועון** – כך זוכה כל אדם, המכין עצמו בערב פסח, ועוסק בקריאת קרבן פסח (הנצלה כשראשו על כרעיו ועל קרבו) – נמתלים לו כל **עונותיו**, והוא כברייה חדשה, כמו תינוק שזוה עתה נולד.

בענין זה מסופר על האדמו"ר שלום מבצעלו זיע"א, שפעם בליל הסדר בשנת תרמ"ה, הגיעו שני אחים אל שלחנו הטהור, כדי לערוך עמו את הסדר. ופיון שאחד מהם היה אלם, הופתעו כלם מאד, כשפנה אליו הרבי, ואמר לו: "הלילה תקדש אתה על היין, ותוציא את כלנו ידי חובה!" כשרמו האלם, שאינו יכול לדבר, הרעים הרבי בקולו ואמר: "כן!!! אתה תקדש!!! קום ואחזו בגביע הקידוש!!" פחד ורעדה פשטו בגוף האלם, וכשהוא מזדעזע בכל גופו, קם ואחזו בגביע, ולהפתעת כלם החל הוא לומר את הקידוש מלה במלה.

כשראה הרבי את מבטיהם התמוהים של המסובים, פתח ואמר: "הרי נאמר בתהילים (פרק פא'): 'אנכי ה' אלהיך המעלה מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו'".

ויש לנו לשאול על-כך. שפן, וכי מה הקשר בין יציאת מצרים לבין הפתוב "הרחב פיך ואמלאהו", שפירושו מילוי משאלות לבו של האדם?"

ותרץ האדמו"ר מבצעלו זיע"א, ואמר: "אלא, הפסוק בא ללמדנו, שבלייל הסדר אנו בריה חדשה, ונמתלים כל **עונותינו**, ולכן יכולים אנו לבקש ככל העולה על לבנו. ולכן בקשתי מה', שיושיע את האלם הזה, בבחינת 'הרחב פיך ואמלאהו', וברוך ה', נעניתי!!!" (מעשה נפלא זה מובא גם בספר "אמרי דניאל", שחברו ראש ישיבת "הפקדתי שומרים", כבוד הרה"ג דניאל פלגני שליט"א).

שבת שלום וחג שמח לכל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!